

İsrail 2006

Muzaffer Şenel*

Yahudi takvimine göre 5766 ve 5767¹ yıllarına karşılık gelen miladi 2006'da İsrail'in iç ve dış siyasi yaşamını etkileyen başlıca olaylar, Ehud Olmert'in başbakan olması ve genel seçimler, tin seçimlerinde Hamas'ın zaferi ile Hizbullah'la savaş ve Lübnan'a yönelik İsrail saldırıları olarak özetlenebilir.

2005'in son günlerinde rahatsızlanan Başbakan Ariel Şaron'un yetkileri 4 Ocak'ta Maliye Bakanı Ehud Olmert'e devredildi, 16 Ocak'ta Olmert, Kadima (İleri) Partisi² Lideri ve İsrail Başbakanı oldu. Başbakan Ariel Şaron'un çalışamaz raporu alarak göreve devam ceğinin kesinleşmesi üzerine İsrail kanunları uyarınca 100 gün içerisinde seçime gidildi. Olmert, Kadima içinde Şaron yanlısı olarak bilinen Şimon Perez³ ve Tzipi Livni'yle görüşerek her ikisinin de partide kalmasını sağladı. Böylece lider değişimi partide kan kaybına neden olmadan atlatılmış oldu. 28 Mart seçimlerinde Kadima, İsrail Parlamentosu Knesset'te bulunan 120 sandalyenin 29'unu kazanarak birinci parti oldu.⁴

İsrail için ikinci önemli gelişme, Hamas'ın, 25 Ocak'ta yapılan Filistin seçimlerini büyük bir zaferle kazanarak El-Fetih'in 10 yıllık

* Marmara Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

1 22 Eylül 2006 akşamı Yahudi takvimine göre 5767 yılına girildi.

2 Kadima (İleri) Partisi, 21 Kasım 2005'te Likud Partisi'nden ayrılan Ariel Şaron tarafından kurulmuştur.

3 Peres, 30 Kasım 2005'te Şaron'a destek amacıyla İşçi Partisi'nden ayrılp Kadima Partisi'ne geçmişti.

4 Bu çalışmada, 28 Mart 2006'da yapılan 17. Knesset seçim sonuçları için Knesset'in resmi internet sitesi <http://www.knesset.gov.il> adresindeki bilgiler esas alınmıştır. Bkz., <http://knesset.gov.il/elections16/eng/results>

iktidarına son vermesiydi. İsmail Haniye, Hamas'ın Başbakanı olarak 19 Şubat'ta Filistin hükümetini kurdu. İsrail, Hamas başkanlığındaki Filistin yönetimi ile ilişki kurma-yacağına belirterek ekonomik yaptırım başlattı; Hamas hükümetiyle bütün müzakereleri durdurdu ve Hamas'ın güçlü olduğu Gazze Şeridi'ne yönelik saldırılarını yoğunlaştırdı. Hamas liderliğindeki Filistin yönetimi ile doğrudan ilişkiye geçen tüm ülkeleri kınadı. "Terörist" ilan ettiği Hamas hükümetine karşı ABD yönetiminin tam desteğini aldı. Filistin yönetiminin gümrük başta olmak üzere hemen hemen tüm gelirlerini kontrol eden İsrail, Hamas yönetiminin gelir kaynaklarını kesmeye çalıştı. Gerek İsrail Başbakanı Ehud Olmert gerekse Dışişleri Bakanı Tzipi Livni yaptıkları açıklamalarda uluslararası toplumdan Hamas liderliğindeki Filistin Yönetimi'ne yapılan dış mali yardımların dur-

Resmî Adı	İsrail Devleti
Başkent	Tel Aviv
Yüzölçümü	20.770 km ²
Nüfus	6.426.679
GSMH	170,3 Milyar Dolar
Hükümet Biçimi	Parlamentar Demokrasi
Devlet Başkanı	Shimon Perez
Dışişleri Bakanı	Tzipi Livni
Türkiye Büyükelçisi	Pinhas Avivi/Gabby Lavy
Askeri Harcam./GSMH	% 8,7
Asker Sayısı	161,500
Etnik Yapı	
Yahudi	% 80
Arap	% 18
Diğer	% 2
Dini Yapı	
Musevi	% 76,5
İslam	% 15,9
Diğer	% 7,6
Petrol Üretimi	100 varil/gün
Petrol Tüketimi	249.500 varil/gün
İhracat	43,73 milyar dolar
İthalat	46,96 milyar dolar

durulmasını talep ettiler.⁵ Böylece Hamas'ın meşruiyetini sorgulayarak yeni Filistin yönetiminin uluslararası destek bulmasının önüne geçmeyi hedefledi. ABD⁶ ve AB⁷ Filistin Hükümetine yaptıkları doğrudan yardımları durdurdular.

İsrail'i etkileyen üçüncü önemli gelişme ise, Haziran ayı boyunca İsrail'in Filistinlilere karşı giriştiği saldırılar sonucu en az 45 Filistinlinin hayatını kaybetmesine misilleme olarak, Lübnan Hizbullah'ının, Filistinlilerle dayanışma adına 12 Temmuz'da bir İsrailsınır karakoluna saldırarak 8 İsrail askerini öldürüp iki askeri kaçırmaması sonucu

⁵ Başbakan Ehud Olmert'in ve Dışişleri Bakanı Tzipi Livni'nin konu ile ilgili açıklamaları için bkz. <http://www.mfa.gov.il/MFA>

⁶ Amerikan Temsilciler Meclisi: Hamas'a Yardım Edilmeyecek, 16 Şubat 2006, <http://www.voanews.com/turkish/archive/2006-02/2006-02-16-voa11.fcm>

⁷ "Avrupa, Filistin'e yardımı dondurdu", **Hürriyet**, 8 Nisan 2006,

İsrail askeri birliklerinin Lübnan'a saldırmasıydı. 34 gün süren savaşta, Beyrut ve güney Lübnan'da bulunan şehirler ve kasabalar ağır İsrail bombardımanı nedeniyle yerle bir oldu. Savaş boyunca, 161 İsrailli, 1350'den fazla Lübnanlı öldü, bir milyondan fazla kişi evini terk etmek zorunda kalırken, 15 binden fazla ev yıkıldı.

İsrail gündemini 2006 boyunca meşgul eden diğer gelişmeler ise Likud Partisi'nde Benjamin Netanyahu'nun isteğiyle Dışişleri Bakanı Shalom'un Ehud Olmert başbakanlığındaki Kadima-Likud hükümetinden çekilmesi, İran'ın nükleer programı ve Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinejad'ın İsrail ve Holokost hakkında yaptığı açıklamalar, Başbakan Olmert'in İsrail'in nükleer silah sahibi olduğunu ya da "sahip olmaya istekli" olduğunu kabul etmesi, Cumhurbaşkanı Moşe Katsav'ın cumhurbaşkanlığı ofisinde çalışan bir kadına cinsel tacizde bulunduğu suçlamasıyla mahkeme karşısına çıkması ile bölgede artan İran etkisine karşı İsrail'in yılın son aylarında Suudi Arabistan ile diplomatik görüşmelere başlamasıydı.

İsrail İçi Gelişmeler

İsrail, yeni yılın ilk günlerine, 18 yaşındaki Arap asıllı Müslüman bir gencin Hava Kuvvetleri'ne başvurmasını tartışarak girdi.⁸ Tartışma, güvenlik ve vatandaşlık hakları ekseninde devam ederken Arap asıllı İsrail vatandaşlarının devlete ne kadar sadakat duyabileceği asıl konuyu oluşturdu. Ordu gibi önemli bir kuruma Arap asıllı bir vatandaşın alınmasını savununlar, kabulü, devletin tüm İsrail vatandaşlarına açık olduğunu ve İsrail vatandaşlarının eşit olduğunu kanıtlama fırsatı olarak görmekteydiler. Karşı çıkanlar, "İsrail deli olmalı, 11 Eylül'den ders alın", "Bu çocuğu İsrail kulelerine saldırırken izleyin!", "Kaide'ye katılsın, onların 70 yaş altında adama ihtiyacı var" gibi yorumlarda bulunarak gence, "Git, Filistin Hava Kuvvetleri'ne katıl!" çağrısı yaptılar. "Truva Atı" olarak nitelenen, genç üzerinden nüfusun % 18'ini oluşturan ama devlette kritik görevlere ve bazı memuriyetlere gelemeyen Arapların İsrail'e bağlılıklarını sorguladılar.⁹ İsrail Savunma Güçleri (IDF), 10 Ocak'ta, gencin hava kuvvetlerine

⁸ Arab Muslim wants to join IAF, 2 Ocak 2006, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3193604,00.html>

⁹ Tartışmalarla ilgili ayrıntılı bilgi için Yediot Ahronot gazetesi takip edilebilir. Konu ile ilgili çıkan haberlerin yorum bölümlerine yazılanlar tartışmanın boyutunu göstermesi açısından dikkate değer. <http://www.ynetnews.com>

olan başvurusunu reddetti¹⁰, 21 Mart'ta ise gencin tank bölüğüne katılmasına karar verdi.¹¹

İsrail işgaline karşı mücadele eden İzzeddin El-Kasım Tugayları, El-Aksa Şehitleri Tugayları ve İslami Cihad gibi Filistinli örgütler, yeni yıl ile beraber süresi dolan Mart 2005'te ilan edilen sözlü ateşkese, durmayan İsrail saldırıları nedeniyle uzatmama kararı aldılar.¹² Filistinli örgütlerin kararı tartışılırken; 4 Ocak'ta Başbakan Ariel Şaron beyin kanaması geçirerek hastaneye kaldırıldı. Görevini yerine getiremeyeceği kesinleşince tüm yetkileri yardımcısı Maliye Bakanı Ehud Olmert'e devredildi. Ocak ayında olan ve yıl boyunca İsrail iç ve dış gündemini işgal eden en önemli gelişme, hiç şüphesiz Filistin'de 25 Ocak'ta yapılan ve Hamas'ın büyük bir zafer kazandığı genel seçimlerdi. 132 sandalyeli Filistin Meclisi'nde Hamas 74 sandalye kazanırken, El-Fetih 45 sandalye kazandı.¹³ Hamas'ın seçimleri kazanmasına İsraili politikacılar sert tepki gösterdiler. Başbakan Ehud Olmert, Hamas'ı 'terör örgütü' olarak nitelerken, İsrail'in yok edilmesi çağrısında bulunan Hamas'ın silahsızlanmadan Filistin Hükümeti'ne gelmesine İsrail olarak karşı olduklarını açıkladı. Likud Lideri Benjamin Netanyahu, seçim sonucunu "Hamastan kuruldu", diye yorumlarken Knesset Savunma ve Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Yuval Steinitz, sonucu, "terörle mücadelede İsrail için trajik bir yenilgi" olarak nitelendirdi.¹⁴ İsrail Savunma Bakanı Şaul Mofaz'ın Hamas yönetimindeki Filistin'e yaptırım çağrısına paralel olarak bir paket hazırlandı. Olmert'in onayladığı yaptırım paketi, insani yardımlar hariç, Filistinli işçilerin İsrail'e girmesini yasaklıyor ve Filistin Yönetimi için hayati önem taşıyan vergi gelirlerini ödemeyi durdurmayı öngörüyordu.¹⁵

¹⁰ IDF says 'No' to Arab pilot, 10 Ocak 2006, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3198013,00.html>

¹¹ Arab pilot to join Armored Corps, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3230408,00.html>;

¹² "Filistinli örgütler ateşkese son verdi", **Radikal**, 2 Ocak 2006

¹³ Filistin Yasama Meclisi seçim sonuçları için bkz., <http://www.elections.ps/english.aspx>; 2006 seçimleri resmi son sonuçlar için bkz. http://www.elections.ps/pdf/Final_Result_distribution_of_PLC_seats-EN2.pdf

¹⁴ "Hamas Büyük Farkla Galip", **Radikal**, 27 Ocak 2006

¹⁵ İsrail'den Yaptırım Çağrısı, 16 Şubat 2006, <http://www.voanews.com/turkish/archive/2006-02/2006-02-16-voa11.cfm>

Kadima Lideri Ariel Şaron'un 18 Aralık 2005'te felç geçirerek hastaneye kaldırılması¹⁶ üzerine oluşması muhtemel siyasi boşluktan yararlanmak isteyen Benjamin Netanyahu, partisi Likud'un koalisyon hükümetinden çekilmesi yönünde baskısını artırdı. Silvan Shalom, Netanyahu öncülüğündeki parti içi muhalefetin baskısı sonucu 16 Ocak'ta dışişleri bakanlığı görevinden istifa etti.¹⁷ 18 Ocak'ta yerine, Başbakan Olmert tarafından Kadima Partisi'nin üç numaralı ismi Tzipi Livni atandı.

Filistin seçimlerinin hemen öncesinde Olmert, seçim sonucunu etkilemek için son bir manevra yaptı. Ortadoğu Dörtlüsü'nün hazırladığı yol haritasına geri dönüş sinyalleri verirken, Filistin devletinin sınırlarının çizilmesi gerektiğini vurguladı. İsrail Devleti'nin Yahudi karakterini korumak için Filistin Devleti'nin sınırlarını bir an önce çizmenin zorunlu olduğunu ve Filistinlilerin çoğunlukta olduğu Batı Şeria'daki bazı yerleşim birimlerinden İsrail'in geri çekilmesi gerektiğini belirtti. Bununla birlikte Olmert, İsrail'in belirlediği güvenlik bölgeleri, ana yerleşim birimleri ve 1967'de işgal edilen Kudüs gibi yerlerden asla vazgeçmeyeceklerini söyledi. "Kudüssüz Yahudi devleti olamaz" diyen Olmert, taraflar uzlaşmazsa, İsrail çıkarlarını ve güvenliğini korumak için her yöntemi kullanmaya hazır olduklarını belirtti.¹⁸

28 Mart seçimlerinde 5.014.622 seçmenin kayıtlı bulunduğu İsrail'de seçime katılma oranı % 64 civarında gerçekleşti. 3.137.064 geçerli oyun % 2'sini (62.741) alabilen her partinin milletvekili çıkarma hakkı kazandığı 28 Mart seçimlerinde Kadima Partisi 29; İşçi (Labour-Meimad) Partisi 19; Likud Partisi 12; Şas (Shas) Partisi 12; İsrail Bizim Evimiz (Yisrael Beiteinu) Partisi 11; Milli Birlik-Milli Dini Partisi¹⁹ 9; Gil (Veteranlar) Partisi 7; Birleşik Tevrat Yahudileri (United Torah Judaism: Agudat Israel, Degel HaTorah) Partisi 6; Meretz-Yachad

¹⁶ "Şaron hastaneye kaldırıldı", 19 Aralık 2005, Milliyet.

¹⁷ FM Shalom holds farewell press conference, 15 Ocak 2006, <http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2006/FM%20Shalom%20holds%20farewell%20press%20conference%2015-Jan-2006>

¹⁸ "Olmert değişim sinyali veriyor", **Radikal**, 26 Ocak 2006

¹⁹ Milli Birlik-Milli Dini Partisi birçok küçük partinin seçim öncesi yaptıkları ittifaktan oluşmaktadır. Parti içinde yer alan küçük partiler şunlardır: National Union - National Religious Party, National Union, Moledet, Tkuma, Renewed Religious National Zionist Party, National Religious Party.

Partisi 5 milletvekili çıkartırken geriye kalan 10 milletvekili de Arap Partileri -Ra'am-Ta'al Partisi 4, Hadash Partisi 3, Balad Partisi 3- arasında paylaşıldı.

Seçim sonrası Olmert, ilk olarak İşçi Partisi lideri Amir Peretz ile anlaşarak hükümeti kurmak için diğer küçük partilerle koalisyon görüşmelerine başladı. Olmert, 14 Nisan'da, Kadima, İşçi, Şas ve Veteranlar (Gil) partileriyle yeni koalisyon hükümetini kurarak, İsrail'in 12. başbakanı oldu. Kasım 2006'da, yoğunluklu olarak 1990 sonrasında Rusya'dan göçen Yahudilerin etkin olduğu ve siyasi yelpazenin sağ tarafında yer alan İsrail Bizim Evimiz (Yisrael Beiteinu) Partisi de Olmert koalisyon hükümetine katıldı.

Cumhurbaşkanı Moşe Katsav hakkında ofisinde çalışan bazı kadın memurlara tecavüz ve tacizde bulunmaktan dolayı soruşturma açıldı. Cumhurbaşkanı Katsav hakkında soruşturma açan İsrail Başsavcısı Menahem Mazuz, 29 Ekim'de Katsav'a hakkındaki soruşturma tamamlana kadar resmi yetkilerini bırakmasını önerdi. Katsav, suçlamaları reddetti ve masum olduğunu iddia ederek öneriyi kabul etmedi.²⁰ Fakat artan baskılar ve polisin ele geçirdiği kanıtlar Katsav'ın tecavüz suçlamasından hapis cezası almamak için yılın son günlerinde Başsavcı ile pazarlıklar yapmasına neden oldu. Cumhurbaşkanlığından istifa etmesi beklenen Katsav'ın yerine kimin aday olacağı tartışmaları başladı. 2000 seçimlerinde Katsav'a karşı seçimi kaybeden Şimon Peres, Kadima Partisi'nin ikinci adamı olarak en güçlü aday oldu.²¹

İsrail-Hizbullah Savaşı

Hamas'ın seçimleri kazanmasından sonra Filistinlileri cezalandırmak amacıyla çeşitli alanlarda ambargolar uygulayan İsrail'in Haziran ayı boyunca giderek artan saldırıları ve Filistinli örgütlerin karşı saldırıları bölgede tekrar savaş çanlarının çalınmasına zemin hazırladı. Örneğin, 9 Haziran'da İsrail, Gazze Şeridi'nin kuzeyinde bulunan Beyt Lahiyé plajına yaptığı füze saldırısı ile dördü çocuk sekiz Filistinliyi

²⁰ Katsav masum olduğunu savundu, 30 Ekim 2006, <http://www.ntvmsnbc.com/news/388997.asp>

²¹ Peres'ten Barguti'ye özgürlük sözü, 26 Ekim 2006, <http://www.ntvmsnbc.com/news/388997.asp>

öldürdü.²² 10-25 Haziran arasında Gazze Şeridi'ne yapılan İsrail füze saldırılarında 20 Filistinli öldü. Buna karşılık 25 Haziran'da Filistinli milisler bir İsrail askeri kontrol noktasını basıp iki askeri öldürürken, bir askeri de kaçırdı.²³ Bunun üzerine İsrail, Hamas liderliğindeki Filistin Hükümeti'ne karşı operasyonlarını yoğunlaştırdı. İlk olarak, 29 Haziran'da, aralarında bakan, vekil, belediye başkanı ve üst düzey yetkililerin bulunduğu 64 Hamas yetkilisini esir aldı.²⁴ 6 Temmuz'da yapılan İsrail saldırıları sonucu 22 Filistinli hayatını kaybetti.²⁵ Bir İsraili askerin Filistinlilerce kaçırılmasından sonra İsrail'in füze saldırıları sonucu iki hafta içerisinde yetmişten fazla Filistinli hayatını kaybetti.

Lübnan Hizbullah'ı, 12 Temmuz'da, İsrail saldırılarının giderek yoğunlaşmasına tepki olarak ve Filistinlilerle dayanışma adına İsrail-Lübnan sınırında yer alan bir karakola saldırdı. Hizbullah, 'Gerçek Vaat Operasyonu' (Operation Truthful Promise) adını verdiği saldırının ardından yaptığı açıklamada İsrail hapishanelerinde tutuklu bulunan Filistinlilerin serbest bırakılması karşılığında rehinelere iade edeceğini açıkladı.²⁶ İsrail bu teklife çok sert bir tepki gösterdi ve böylece savaş başladı. Hizbullah tarafından sekiz İsrail askeri öldürüldü ve ikisi kaçırıldı.²⁷ İsrail'in Lübnan Hizbullah'ına karşı başlattığı ve 34 gün süren savaşta Güney Lübnan ve başkent Beyrut yerle bir edildi. İsrail ordusu havadan kasaba ve şehirleri bombalarken, denizden Lübnan limanlarını abluka altına aldı ve zaman zaman sahildeki köy, kasaba ve şehirlere çeşitli saldırılarda bulundu. Diğer taraftan 19 Temmuz'da hava destekli kara harekâtı ile Güney Lübnan'daki Hizbullah mevzileri olarak gördüğü bölgeleri 'sınırlı sınır ötesi harekât' adı altında işgale girişti.

İsrail, 13 Temmuz'da 'İstikamet Değişimi Operasyonu' (Operation Change of Direction) başlattı. İsrail uçakları Beyrut Refik

²² "İsrail'e öfke seli", **Radikal**, 11 Haziran 2006

²³ "İsrail'den Hamas Hükümetine Tehdit", **Zaman**, 26 Ocak 2006; "İsrail baskın şokunda", **Radikal**, 26 Haziran 2006

²⁴ İsrail, Hamas'ın 8 bakanını tutukladı, 29 Haziran 2006, **Hürriyet**

²⁵ Ortadoğu'da Kara Çarşamba, 7 Temmuz 2006, <http://www.tumgazeteler.com/?a=762851>

²⁶ Talha Köse, Talha Köse, SETA Lübnan Raporu: Lübnan'da İstikrar Arayışları, Aralık 2006, Ankara, s. 23. SETA Lübnan Raporuna www.setav.org.tr; adresinden ulaşılabilir.

²⁷ 13 Temmuz 2006 tarihli gazeteler, **Hürriyet**, **Radikal**, **Yeni Şafak** ve **Zaman**.

Hariri Havaalanı'nı bombalarken, donanma da Lübnan limanlarını abluka altına aldı. Suriye'nin Hizbullah'a silah sevkiyatı başta olmak üzere lojistik destek sağladığını öne sürerek 14 Temmuz'da Beyrut-Şam karayolunu bombaladı ve söz konusu bölge üzerindeki hava ve kara abluhasını sıkılaştırdı.²⁸ Lübnan Başbakanı Fuad Sinyora, İsrail'in iki gün süresince devam eden yoğun bombardımanı ile ülkesini yerle bir ettiğini açıklayarak uluslararası toplumdan acilen ateşkes çağrısında bulunmasını istedi.²⁹ Hizbullah'ın 16 Temmuz'da Hayfa'ya düzenlediği füze saldırısında sekiz kişinin ölümüne yol açması İsrail Başbakanı Ehud Olmert tarafından sert bir dille eleştirilerek, cevabının en kısa zamanda verileceği bildirildi.³⁰ 19 Temmuz'da İsrail kara birlikleri Güney Lübnan'da bulunan Hizbullah noktalarına baskın düzenleyerek Hizbullah direnişini kırmayı ve onu ortadan kaldırmayı hedefledi. Bu arada İsrail'in ağır bombardımanının başlamasının hemen ardından tüm devletler, Lübnan'da bulunan vatandaşlarını bölgeden tahliye etme yarışına giriştiler. Güney Kıbrıs Larnaka Havaalanı ve Mersin Limanı tahliye merkezleri oldu. Bu tahliye sırasında, İsrail bombardımanından en çok etkilenen sivillerin içinde bulunduğu kötü şartlar ve yaşadıkları dram kitle iletişim araçlarıyla tüm dünyanın ilgisini bölgeye çekti. İsrail, bombardıman nedeniyle hayatını kaybeden sivillerden dolayı özür diledi. Sivillerin hayatını kaybetmesinden Lübnanlı sivilleri saldırılara karşı kalkan olarak kullanmakla suçladığı Hizbullah'ı sorumlu tuttu.³¹

16 Temmuz'da toplanan G-8 zirvesinde, liderler, meydana gelen olaylardan Hizbullah'ı sorumlu tutarken ABD, İsrail'in Lübnan'ı bombalamasının kendisini koruma hakkı içinde değerlendirilmesi gerektiğini açıkladı.³² BM Genel Sekreteri Kofi Annan ile İngiltere Başbakanı Tony Blair, 17 Temmuz'da, ateşkes çağrısında bulunarak, Lübnan'a uluslararası güç konuşlandırılmasını istedi.³³ Hizbullah'ın Tiberias ve Hayfa şehirlerini vurması üzerine saldırıların yoğunlaşması nedeniyle ABD bölgeye dışişleri bakanını gönderme kararı aldı.

²⁸ Dünya 'dur' diyor İsrail vuruyor, 15 Temmuz 2006, Hürriyet,

²⁹ Lübnan Başbakanı destek istedi, 16 Temmuz 2006, Zaman

³⁰ Hayfa vuruldu, 17 Temmuz 2006, Milliyet

³¹ İsrail Beyrut'un güneyini vuruyor, 4 Ağustos 2006, <http://www.ntvmsnbc.com/news/381366.asp>

³² G-8 ülkelerinden İsrail'e 'teşvik' gibi açıklama, 17 Temmuz 2006, Zaman, G-8 Esas Sorumlu Hizbullah, 17 Temmuz 2006, Hürriyet

³³ İsrail, BM'nin uluslararası güç teklifini reddetti, 18 Temmuz 2006, Zaman

ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice, bölgeye gitmeden önce yaptığı açıklamada, Lübnan'daki savaşı 'Yeni Ortadoğu'nun doğum sancıları' olarak tasvir etmesi³⁴ tepkilere neden oldu. Rice, 24 Temmuz'daki İsrail ziyaretinde, biran önce uygulanacak ateşkesin Lübnan'da güç boşluğu oluşturacağı ve yalnız başına ateşkesin Hizbullah'ı güçlendirerek daha fazla 'teröre' neden olacağı³⁵ iddiasında bulunarak ateşkes karşı çıktı. Karşılıklı saldırılar devam ederken uluslararası kamuoyunun giderek artan baskısı karşısında 26 Temmuz'da İtalya'nın girişimi ile Roma'da Uluslararası Lübnan Konferansı düzenlendi. Konferansta acilen harekete geçilmesi gerektiği konusunda konsensüs sağlanmış olsa da, ABD'nin İsrail'i eleştiren ve onun kabul etmediği hiçbir kararı desteklemeyeceğinin anlaşılması üzerine bir sonuç alınamadı. İsrail'e bombardımanı durdurması, acil ateşkes ve ateşkesi sürdürülebilir kılmak için Lübnan'a uluslararası güç konuşlandırılması teklifinde bile bulunamayan bu uluslararası konferans başarısızlıkla sonuçlandı.³⁶

Roma Konferansı ardından Rice, 29 Temmuz'da Tel Aviv'i ziyaret ederek İsrail ve Lübnan arasında uluslararası güç konuşlandırılması konusunda temaslarda bulundu.³⁷ Olmert'in Rice ile yaptığı görüşmede, Hizbullah'a karşı kesin zafer için İsrail'in iki haftalık zamana ihtiyacı olduğunu belirtmesi üzerine Rice, acil ateşkes çağrısı yapmayıp, "mümkün olduğunca çabuk ateşkes olması için önce taraflar anlaşmalı ve belli koşullar sağlanmalı" dedi.³⁸ İsrail uluslararası gücün konuşlandırılmasını kabul etmedi. 30 Temmuz'da, Lübnan'ın Kana köyüne yapılan hava saldırısında otuz yedisi çocuk toplam elli dört sivilin hayatını kaybetmesinin³⁹ ardından Beyrut, Rice'ın yapacağı ziyareti iptal etti.⁴⁰ Rice, Tel Aviv'den hava saldırılarının 48 gün süreyle durdurulması konusunda söz almış olsa da, İsrail, 1 Ağustos'ta, askeri operasyonların kapsamının genişletilmesine karar verir-

³⁴ Special Briefing on Travel to the Middle East and Europe What the Secretary Has Been Saying, U.S. Department of State, 21 Temmuz 2006, www.state.gov.

³⁵ <http://www.mfa.gov.il/MFA/Templates/...>

³⁶ Terhune Lea, 'Rome Conference Ends Without Lebanon Cease-Fire Plan: Leaders call for stabilization force, end to violence, humanitarian aid', 26 Temmuz 2006, <http://usinfo.state.gov/xarchives/display.html?p=washfile-english&y=2006&m=July&x=20060726152716mlenuhret0.6171839>

³⁷ Rice'a tersyüz, Hizbullah'a şükran, 31 Temmuz 2006, Radikal

³⁸ Condi'nin en kötü günü, 2 Ağustos 2006, Hürriyet

³⁹ ABD hariç herkes saldırıyı kınadı, 31 Temmuz 2006, Radikal

⁴⁰ Rice'a tersyüz, Hizbullah'a şükran, 31 Temmuz 2006, Radikal, Condi'nin en kötü günü, 2 Ağustos 2006, Hürriyet

ken, Başbakan Olmert, uluslararası güç konuşlanıncaya kadar Hizbullah ile savaşmaya ve Hizbullah'a ait olduğundan şüphelenilen noktaları vurmaya devam edeceklerini açıkladı.⁴¹ 5 Ağustos'ta, İsrail ve Hizbullah'ın karşılıklı saldırıları devam ederken, BM Güvenlik Konseyi'nde ABD ve Fransa, Hizbullah ve İsrail'i ateşkese çağıran, fakat savaş sırasında Lübnan topraklarını işgal etmiş olan İsrail kuvvetlerinin geri çekilmesiyle ilgili herhangi bir ifade içermeyen bir karar tasarısı üzerinde anlaştılar.⁴² 6 Ağustos'ta Lübnan, İsrail kuvvetlerinin Lübnan'da işgal ettikleri yerlerde kalmasına izin verdiği gerekçesiyle bu karar tasarısını reddederken İsrail karar tasarısından memnun olduğunu ve kabul ettiğini açıkladı.⁴³ Lübnan, İsrail'in işgal ettiği Güney Lübnan'dan çekilmesini ve bölgeye on beş bin asker konuşlandırmayı önerdi. İsrail, öneriyi 'ilginç bir adım' olarak nitelendirdi.⁴⁴ 9 Ağustos'ta toplanan İsrail Güvenlik Kabinesi, kara harekâtını sınırın 20 km içinde bulunan Litani Nehri'ne kadar olan bölgeye kadar derinleştirmeyi kararlaştırdı.⁴⁵ 11 Ağustos'ta, BM Güvenlik Konseyi'nde ABD ve diğer devletler, bölgede ateşkes ilan edilmesi, İsrail'in Lübnan'a yönelik saldırılarını durdurması ve Hizbullah'ın Litani Nehri hattına çekilmesi konusunda anlaştılar. 1701 Sayılı BM Güvenlik Konseyi kararını,⁴⁶ Beyrut hükümeti oybirliğiyle 12 Ağustos'ta kabul ettiğini açıkladı. 13 Ağustos'ta da İsrail kabinesi, 24 kabul bir çekimser oyla, kararı kabul ettiklerini ilan etti. 1701 sayılı kararın önemli noktaları şunlardır: Çatışmalara derhal son verilmesi; Güney Lübnan'a UNIFIL askerlerinin konuşlanmasına paralel olarak İsrail'in işgal ettiği bölgelerden çekilmesi; Hizbullah'ın silahsızlandırılması, Lübnan'ın Lübnan hükümeti tarafından tamamen kontrol edilmesi ve Litani Nehrinin güneyinde Hizbullah dahil paramiliter nitelikte hiçbir gücün bulunmaması. 15 Ağustos'tan itibaren İsrail birlikleri Güney Lübnan'dan çekilmeye başladı. Dışişleri Bakanı Tzipi Livni, İsrail birlikle-

⁴¹ Olmert: Sonuna Kadar Savaş, 2 Ağustos 2006, Hürriyet

⁴² Fransa ve ABD BM'de Anlaştı, 6 Ağustos 2006, BM Güvenlik Konseyi 'siddeti durdurun' diyecek, 6 Ağustos 2006, Hürriyet

⁴³ BM Tasarısına Lübnan'dan Ret, 7 Ağustos 2006, Radikal, Lübnan Reddetti, 7 Ağustos 2006, Hürriyet, Lübnan ile Hizbullah, Birleşmiş Milletler karar tasarısını reddetti, 7 Ağustos 2006, Zaman

⁴⁴ Olmert: Lübnan'ın Asker Yerleştirmesi İlginç Bir Adım, 8 Ağustos 2006, Milliyet

⁴⁵ İsrail ordusu, genişletilmiş kara hareketine başladı, 10 Ağustos 2006, Zaman

⁴⁶ BM Güvenlik Konseyi 1701 Sayılı Kararın tam metni için bkz., <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/465/03/PDF/N0646503.pdf?OpenElement>

rinin, Lübnan askerleri ve uluslararası güç Güney Lübnan'a konuşlandırılana kadar bölgede kalacağını bildirdi. 14 Ağustos TSİ 08.00'da ateşkes resmen yürürlüğe girdi.⁴⁷ 16 Ağustos'ta Lübnan, BM Barış Gücü'nün ülkenin güneyine konuşlanmasına izin verdi.⁴⁸ İsrail birliklerinin çekildiği bölgeler BM Barış Gücü'ne devredilirken, Lübnan ordusu Litani Nehri çevresine konuşlandı.

Küresel Politikalarda İsrail

İsrail, her ne kadar 26.000 km²'lik bir alanı kapsayan coğrafyası bakımından Güneybatı Asya'da küçük bir devlet gibi görünse de, diplomatik ve siyasi stratejiler perspektifi açısından bakıldığında gerek ABD'deki güçlü Yahudi lobisinin varlığı gerekse de Yahudilerin azınlık olarak yaşadıkları devletlerde ekonomik hayatı elde tutmaları ve kamuoyunu yönlendirme gücüne sahip medyaya küresel anlamda hâkim olmaları İsrail'i küresel çıkarları olan bir devlet olarak ele almamızı gerekli kılmaktadır. Bu noktada unutulmaması gereken diğer bir husus da İsrail devletinin son yüzyıl içinde gerçekleşen Yahudi göçüyle varlık bulmasıdır. Örneğin, İsrail nüfusunun 1/6'sını, Soğuk Savaş sonrası dönemde Rusya ve eski komünist ülkelerden göçen Yahudiler oluşturmaktadır. Nüfusun % 32,9'u İsrail dışında doğmuştur.⁴⁹ Bunun doğal sonucu olarak İsrail toplam nüfusunun yaklaşık % 40'ı ikinci bir ülkenin de vatandaşıdır.⁵⁰ Akrabalık, eğitim, iş ve turistik nedenlerle söz konusu ülkelerle sıkı bağları olan İsrail vatandaşları dış politikanın şekillenmesinde etkili rol oynamaktadırlar.⁵¹ ABD'deki Yahudi lobisinin en önemli katkısı, İsrail'in Filistin'deki "hayati" çıkarları ile ABD'nin bölgedeki küresel çıkarlarını örtüstürme ve biribi-

⁴⁷ 15 Ağustos 2006 tarihli gazeteler, Hürriyet, Milliyet, Zaman, Radikal.

⁴⁸ Lübnan ordusu ilk kez güneyde, 18 Ağustos 2006, Radikal

⁴⁹ SSCB'nin dağılmasıyla birlikte Rusya'dan yaklaşık bir milyon Yahudi İsrail'e göç ederken, 1990 sonrasında Etiyopya 'dan 105 bin Yahudi göç etmiştir. <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3581.htm>; Rusya'dan İsrail'e göçen Yahudilerin kurmuş olduğu sağ eğilimli İsrail Bizim Evimiz (Yisrael Beiteinu) Partisi'nin 28 Mart seçimlerinde oyların yaklaşık % 9'u olan 281.880 oy alarak 11 milletvekili çıkarmış olmaları dikkate değerdir.

⁵⁰ 1 Temmuz 1991 tarihli yeni bir Sovyet yasası ile SSCB'yi terk eden Yahudiler SSCB vatandaşlığını yeni dönemde de sürdürülebilir hakları tanındı.

⁵¹ Örneğin İsrail Başbakanı Ehud Olmert'in büyük babası J.J. Olmert, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Rusya'dan kaçarak Çin'e yerleşmişti. Olmert'in babası 1933'te 22 yaşında İsrail'e göç etmiş olsa da Çin her zaman hayatında önemli olmuştur.

rine bağımlı hale getirmektedir.⁵² Çalışmanın bu kısmında, İsrail'in küresel stratejisinin 2006 yılındaki taktiksel adımlarını incelemeye çalışılırken, Tel Aviv'in başta ABD ve AB⁵³ olmak üzere diğer güçlerle yıl içinde geliştirmeye çalıştığı ilişkileri mercek altına almaya çalışacağız.

2006'da İsrail-ABD ilişkileri ile ilgili olarak, bölgede örtüşen çıkarlar temelinde politikaların, ABD'deki Yahudi lobisinin etkisi sayesinde aynileştiği tespitini yapmak yanlış olmayacaktır. Zira gerek ABD Başkanı George W. Bush gerekse de Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice'ın, özellikle hem Hamas konusunda hem de Lübnan Savaşı'nda İsrail'in pozisyonunu destekleyen açıklamaları ve Tel Aviv'e paralel söylemleri dikkate değerdir. Hamas'ın seçim zaferi ardından, İsrail'in Hamas'ı uluslararası toplumdan tecrit etme çabalarına ilk ciddi destek ABD'den geldi. Hamas'ın İsrail'i yok etme amacından vazgeçmedikçe, Filistin'e yardım yapılmamasını öngören ve Bush Yönetiminin desteklediği tasarı, 15 Şubat'ta, ABD Temsilciler Meclisi'nde bire karşı 418 oyla kabul edildi.⁵⁴ Hamas'ın seçim zaferi ardından toplanan ABD, AB, BM ve Rusya'yı kapsayan Ortadoğu Dörtlüsü, 30 Ocak'ta, Hamas'a, Filistin Otoritesi'ne yapılan uluslararası yardımların devam etmesi için üç şart öne sürdüler. İsrail'i tanımak, şiddeti ve terörü reddetmek ile Yol Haritası da dâhil olmak üzere daha

⁵² ABD dış politikasında İsrail etkisi ve söz konusu bağımlılığı inceleyen çarpıcı bir çalışma için bkz. John J. Mearsheimer, Stephen M. Walt, 'The Israel Lobby and US Foreign Policy', Farrar, Straus and Giroux, 2007; karşıt bir çalışma için bkz., Abraham H. Foxman, "The Deadliest Lies: The Israel Lobby and the Myth of Jewish Control (En Ölümcül Yalanlar: İsrail Lobisi ve Yahudi Kontrolü Miti)", Palgrave MacMillan, New York, 2007.

⁵³ AB-İsrail ilişkileri için bkz., http://ec.europa.eu/external_relations/israel/index_en.htm; Diğer taraftan Avrupa Birliği-Filistin Yönetimi ilişkileri, AB resmi internet sitesinde AB-Gazze Şeridi ve Batı Şeria ilişkileri başlığı altında Occupied Palestinian Territories (İşgal Edilmiş Filistin Toprakları) başlığı altında yer almaktadır. Bkz., http://ec.europa.eu/external_relations/occupied_palestinian_territory/index_en.htm; AB'nin Ortadoğu Barış Sürecine etkileri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Muzaffer Şenel, "Avrupa Birliği'nin Ortadoğu Barış Sürecine Etkisi" Der. M. İbrahim Turhan, *Çıkmazdan Çözüm Filistin*, Küre Yayınları, İstanbul, 2003; Mesut Özcan, European Union's Middle East Policy and Turkey, *Avrasya Ettüdlüğü*, No: 27-28, Autumn-Winter 2005, Ali Balcı; 'Avrupa Birliği'nin Filistin Politikası', *Ortadoğu Yıllığı 2005*, Kemal İnat ve Ali Balcı (Ed.), Nobel Yayınları, İstanbul, 2006; ayrıca AB resmi internet sitesi, http://ec.europa.eu/external_relations/mepp/index.htm

⁵⁴ Amerikan Temsilciler Meclisi: Hamas'a Yardım Edilmeyecek, 16 Şubat 2006, <http://www.voanews.com/turkish/archive/2006-02/2006-02-16-voa11.cfm>

önce yapılmış tüm anlaşmalara saygı ve kabulünü içeren şartlar Hamas tarafından reddolurken, Filistin Otoritesi Başkanı Mahmud Abbas tarafından kabul edildi.

30 Ocak'ta Alman Şansölyesi Angela Merkel ile yaptığı görüşmede İsrail Dışişleri Bakanı Livni, Merkel'den Hamas'ın Filistin'de kazandığı seçim zaferi sonrası Tel Aviv'in politikalarına destek istedi. Hamas'ın Avrupa'da 'terörist' bir örgüt olarak kabul edildiğinin altını çizen Livni, Ortadoğu Dörtlüsü'nün öne sürdüğü şartları kabul edinceye kadar Hamas'ın uluslararası toplumdan tecrit edilmesini istedi. Hizbullah ve Hamas arasında benzerlikler olduğunu belirten Livni, Hizbullah'ın silahlı mücadeleyi bırakmadan siyasi bir örgüt olarak uluslararası siyasal meşruiyet kazandığını vurguladı. Hamas'ın siyaset ve terörizm arasında bir seçim yapmadan, Hizbullah'ın metodunu izlediğini ve bu yolla uluslararası meşruiyet kazanmaya çalıştığını ileri sürdü.⁵⁵ Livni, 7 Şubat'ta özellikle Hamas'ın zaferi sonrası yeni durumu, İran'ın nükleer programı ve İsrail'in kuzey sınırındaki gelişmeler konusunda görüş alışverişinde bulunmak üzere Washington'a gitti.⁵⁶ Washington'da, Başkan Yardımcısı Richard Cheney, Dışişleri Bakanı Rice, Ulusal Güvenlik Danışmanı Stephen Hadley ve Senato ile Temsilciler Meclisi'nin önde gelen üyeleriyle görüşen Livni, New York'ta, BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Amerikan Yahudi Toplumu liderleriyle görüştü. Livni, görüşmelerinde Hamas'ı bir 'terörist' örgüt olarak tanımlayarak, şiddeti ve terörü bırakıp İsrail'i tanıyıcaya kadar uluslararası toplumdan tecrit edilmesi gerektiğini vurguladı. Ortadoğu Dörtlüsü'nün 30 Ocak'ta öne sürdüğü şartları kabul etmeden, Hamas liderliğindeki Filistin Yönetimi'ne yapılan uluslararası mali yardımların durdurulmasını talep etti.⁵⁷

İsrail Başbakanı Olmert'in ise, 2010 yılına kadar İsrail'in nihai sınırlarını belirleyeceklerini ilan etmesi Hamas'ın tepkisine neden

⁵⁵ FM Livni meets with German Chancellor Merkel, 30 Ocak 2006, [http://www.mfa.gov.il/...](http://www.mfa.gov.il/)

⁵⁶ FM Livni departs for working visit in U.S., 7 Şubat 2006, [http://www.mfa.gov.il/...](http://www.mfa.gov.il/)

⁵⁷ Rice urges Russians to take tough stand on Hamas, 10 Şubat 2006, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3214144,00.html>; Livni condemns Russian 'slippery slope', 10 Şubat 2006, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3214049,00.html>;

oldu.⁵⁸ Olmert ayrıca Hamas'la birlikte Filistinlilerin, giderek yüzünü Tahran'a doğru çevirdiğini iddia ederek, "Filistinlilerin, İran şer ekserine sürüklenmeyi tercih etmeleri halinde İsrail hükümeti, ulusal fikir birliği uyarınca, Batı Şeria'da inşa edilecek güvenlik duvarının geçeceği yolu değiştireceğini ve İsraililerin güvenlik duvarının Filistinlilerin bulunduğu tarafında yaşamayacaklarını" ifade etti.⁵⁹

9 Mart'ta Ortadoğu Dörtlüsü adına özel temsilci James Wolfensohn ile görüşen Livni görüşmede Hamas liderliğindeki Filistin Yönetimi'ne para transferine İsrail'in karşı olduğunu, vurguladı. Tümyle Filistinlileri cezalandırmak gibi bir politika izlemediklerini vurgulayan Livni, Filistinlilerin ihtiyaçlarını karşılayan doğrudan yardımlar ile Yönetime yapılan yardımları birbirinden ayırdıklarını belirtti. Gazze Şeridi sınır geçişlerinin kapatılmasının temel nedeninin Filistinlileri cezalandırmak değil güvenlik olduğunu ileri sürdü.⁶⁰ 30 Mart'ta ABD, Filistin Yönetimi'ne yaptığı yardımları askıya aldı ve Filistin'e yapılacak olan lisanssız işlemlerin yasaklanmasını kararlaştırdı.⁶¹

9 Mayıs'ta, Ortadoğu Dörtlüsü (Quartet)⁶², New York'ta yaptıkları görüşme sonrası düzenlenen basın toplantısında, İsrail'in barış görüşmelerine hazır olduğu, Olmert'in Filistin tarafında müzakere edebilecek herhangi bir kimse bulamadığı ileri sürüldü.⁶³ Açıklamalar, Mahmud Abbas'ın Ortadoğu Dörtlüsü'nün öne sürdüğü şartları kabul etmesine ve Hamas'ın, Abbas-Olmert görüşmesine karşı olmamasına rağmen, Dörtlü'nün Abbas'ı muhatap alıp almayacağı konusunda kararsız olduğunu gösterdi. Konu hakkındaki bir soruya, Rice, İsrail

⁵⁸ Meşal: Olmert'in İsrail'in nihai sınırlarıyla ilgili açıklaması savaş ilanıdır, 10 Mart 2006, Zaman

⁵⁹ Olmert good for Hamas, 10 Mart 2006, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3374712,00.html>

⁶⁰ FM Livni meets with Quartet's Wolfensohn, 9 Mart 2006, <http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2006/FM%20Livni%20meets%20with%20Quartet%20Wolfensohn%209-Mar-2006>

⁶¹ <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3581.htm>

⁶² Ortadoğu Dörtlüsü toplantısına BM adına Genel Sekreteri Kofi Annan; AB adına Dış Politika Yüksek Temsilcisi Javier Solana ve Dış İlişkiler Komisyoneri Benita Ferrero-Waldner ile Avusturya Dışişleri Bakanı Ursula Plassnik; Rus Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov ve ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice katıldı.

⁶³ Quartet Press Conference, New York, 9 Mayıs, 2006, <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/66030.htm>

tarafının bu konuda hazır olduğunu fakat Filistin tarafında seçim sonrasında durumun değiştiğini, Filistin’de durumun karmaşık olduğunu, bu nedenle de siyasi durumun nasıl evrileceğinin beklenmesi gerektiğini öne sürdü. Rus Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov ise Hamas’ın Mahmud Abbas’ın İsrail’le görüşmeler yapmasına karşı olmamasına rağmen, müzakerelerin geleceği açısından muhatabın Hamas olması gerektiğini, Hamas’ı süreçten tecrit etmenin sorunun çözümünü zorlaştıracağını, Hamas’ın bir şekilde sürece dahil edilmesi gerektiği ve eğer İsrail kabul ederse, Hamas’ın Arap Barış Girişimi çerçevesinde görüşmelere katılabileceği konusunda duyular aldığını söyledi.⁶⁴ Rusya’nın, Hamas’ı uluslararası tecride iten politikalara karşı tutumunun Tel Aviv tarafından üzgünlükle karşılandığı çeşitli defalarca sert bir dille ifade edildi. Örneğin Hamas’ın seçimleri kazanması sonrasında 12 Şubat’ta, Rusya Devlet Başkanı Putin’in, Hamas’ın terörist bir örgüt olmadığını belirterek Moskova’ya davet etmesi⁶⁵, Dışişleri Bakanı Livni tarafından sert bir dille eleştirildi.⁶⁶ Livni, Rusya’yı, üyesi olduğu Ortadoğu Dörtlüsü’nün kararlarına riayet etmemekle ve Hamas’a uluslararası meşruiyet kazandırmaya zemin hazırlamakla itham etti. “Hamas terörist bir örgüttür ve öyle bir muameleye tabi tutulmalıdır” diyerek Rusya’yı Hamas’ı tecrit etmeye çağırdı.⁶⁷ ABD ise Rusya’nın Hamas’ı davet etmesini eleştirerek, uluslararası toplumun İsrail’i tanıyınca kadar Hamas’a karşı ortak tavır geliştirmesi gerektiğini ifade etti.⁶⁸ Fransa da, Rusya’nın Hamas’ı davet etmesinin olumlu bir gelişme olduğunu ve aynı zamanda Hamas’ın zaman içinde değişebileceğini, İsrail’i tanıma noktasına gelebileceğini belirtti,⁶⁹ fakat Hamas’ı Paris’e davet etmedi.

⁶⁴ Quartet Press Conference, New York, 9 Mayıs, 2006, <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/66030.htm>

⁶⁵ Putin: Hamas not a terror organization, 9 Şubat 2006, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3213707,00.html>

⁶⁶ Livni condemns Russian ‘slippery slope’, 10 Şubat 2006, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3214049,00.html>; İsrail, Putin’in Hamas’ı davetine ateş püskürdü, 11 Şubat 2006, Hürriyet,

⁶⁷ FM Livni reacts to Russian President Putin’s invitation to Hamas, 12 Şubat 2006 <http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2006/FM%20Livni%20reacts%20to%20Russian%20Pres%20Putin%20invitation%20to%20Hamas%2012-Feb-2006>

⁶⁸ Rice urges Russians to take tough stand on Hamas, 10 Şubat 2006, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3214144,00.html>

⁶⁹ France backs Russian decision on Hamas, 10 Şubat 2006, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3214113,00.html>

16 Mayıs'ta Çin, Hamas'a bir temsilci göndererek, Dışişleri Bakanı Mahmud El-Zahar'ı Pekin'de bir konferansa davet etti. Bunun üzerine 18 Mayıs'ta, Çin'in Kudüs Büyükelçisi Chen Yonglong, İsrail Dışişleri Bakanlığı'na çağrılarak, Pekin'in Hamas politikası protesto edildi.⁷⁰ Dışişleri genel müdürlerinden Raphael Schutz ile görüşen Yonglong'a, Tel Aviv'e akredite olmuş ve İsrail'de ikamet eden bir diplomatik temsilcinin, İsrail'in yok edilmesini savunan 'terörist' bir örgütle görüşmesinin kabul edilemez olduğu vurgulandı. Zahar'ın Pekin ziyaretinin gerçekleşmesi halinde 'terörist' Hamas hükümetin uluslararası meşruiyet kazanacağı öne sürülürken, söz konusu durumun Çin'in Ortadoğu'daki sorumlu bir uluslararası aktör olma konumuna zarar vereceğine dikkat çekildi.⁷¹

23 Mayıs'ta, Washington'da, ABD Başkanı George W. Bush ile görüşen Olmert, özellikle Filistin sorunu, Hamas ve İran konularında, Tel Aviv'in önerilerine ABD'den destek istedi. Bush, Olmert'e, Şaron zamanında uygulanmaya başlanmış olan İsrail'in geri çekilme planını desteklediğini, Hamas ve İran konularında benzer görüşleri paylaştıklarını, Hamas'ın Ortadoğu Dörtlüsü'nün öne sürdüğü şartları kabul etmesi gerektiğini ve İsrail'in bölgede varlığı ile güvenliği korumak için her zaman ABD'den destek göreceğini belirtti.⁷² İsrail Dışişleri Bakanı Tzipi Livni 5 Haziran'da AB Dışişleri Bakanı Javier Solana ile görüşmesinde iki devletli çözümden yana olduklarını ve tek taraflılığın İsrail ideolojisi olmadığını belirtti.

12 Temmuz'da sekiz İsrail askerinin ölümü ve ikisinin de kaçırılmasıyla sonuçlanan Hizbullah saldırısı sonunda İsrail'in başlattığı kapsamlı operasyona ABD'den ciddi destek geldi. Almanya'da, Şansölye Merkel ile yaptığı görüşme sonrasındaki basın toplantısında Bush, sorunun diplomatik yollarla çözülmesi gerektiğini vurguladı. En büyük endişesinin İsrail saldırılarından ziyade, Lübnan'da demokrasinin zayıflaması olduğunu belirten Bush 'İsrail'in kendisini teröristlere karşı koruma hakkı var' dedi.⁷³ 14 Temmuz'da, İsrail'i Lübnan'a

⁷⁰ Israel protests China's policy on Hamas, 18 Mayıs 2006, <http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2006/Israel%20protests%20China%20policy%20on%20Hamas%2018-May-2006>

⁷¹ Israel protests China's policy on Hamas, 18 Mayıs 2006.

⁷² Remarks by President Bush and Prime Minister Ehud Olmert of Israel at Joint Press Availability, 23 Mayıs 2006, <http://www.state.gov/p/nea/rls/rm/2006/66812.htm>

⁷³ Merkel ve Bush Sorunları Görüştü, 13 Temmuz 2006, Hürriyet.

yaptığı bombardımanı durdurmaya çağıran bir karar tasarısını ele alan BM Güvenlik Konseyi, ABD'nin İran ve Suriye'yi sorumlu tutması nedeniyle herhangi bir karar alamadı.⁷⁴ 16 Temmuz'da Rusya'nın ev sahipliğinde St. Petersburg'ta toplanan G-8 liderleri Lübnan'a yönelik saldırılar konusunda görüş ayrılığına düştüler. Bush'un İsrail'i savunan konuşmalarına Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Fransız Cumhurbaşkanı Jacques Chirac karşı çıkarak, İsrail'in saldırılarda aşırı güç kullandığını ve Lübnan'ın egemenliğini ve güvenliğini tehlikeye düşürdüğü vurguladılar.⁷⁵

İsrail'e en sert tepkiyi gösteren Fransız Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, Hamas ve Hizbullah'ın sorumsuz davrandığını, İsrail'in ise aşırı ve orantısız güç kullandığını belirtti. Tel Aviv'e "Lübnan'ı tahrip etmek mi istiyorsunuz?" diye soran Chirac, Lübnan bombardımanının bir an önce durdurulmasını talep etti. İspanyol Başbakanı Luis Rodriges Zapatero, İsrail'in askeri hareketinin şiddeti tirmandırmaktan başka işe yaramadığını vurguladı.⁷⁶ Alman Şansölyesi Merkel ise, saldırıları İsrail'in başlatmadığına vurgu yaptı. Asıl sorumlunun Hizbullah olduğunu, kaçırılan İsrail askerlerinin derhal serbest bırakılmasını ve İsrail'e yönelik roket saldırılarının sona ermesi gerektiğini belirten Merkel, İsrail'in Lübnan'ı bombalamasıyla ilgili herhangi bir eleştiride bulunmadı.⁷⁷ İngiliz Başbakanı Tony Blair ise, İsrail'in kendini savunma isteğini anlayışla karşıladıklarını ifade etti.⁷⁸

19 Temmuz'da Ortadoğu turuna çıkan AB Dış ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Javier Solana, İsrail'de Dışişleri Bakanı Livni ile görüştü. Bölgedeki sorunlarla başa çıkabilmek için kapsamlı bir çözüm bulunması gerektiğini ifade eden Solana, Livni'den Lübnan'a yönelik İsrail saldırılarının durdurulmasını istedi. Livni ise operasyonun Hizbullah'a yönelik olduğunu ve devam edeceğini belirtti.⁷⁹ BM'nin İsrail ile Hizbullah arasında askerlerin salıverilmesi ile ilgili olarak arabuluculuk yapması için İsrail'e gönderdiği heyet, yapılan

⁷⁴ Batılı Liderlerden İsrail'e Cılız İtiraz, 16 Temmuz 2006, Milliyet

⁷⁵ G-8'in Gündemi İsrail, 17 Temmuz 2006, Milliyet

⁷⁶ Batılı Liderlerden İsrail'e Cılız İtiraz, 16 Temmuz 2006, Milliyet

⁷⁷ Merkel ve Bush Sorunları Görüştü, 13 Temmuz 2006, Hürriyet.

⁷⁸ Batılı Liderlerden İsrail'e Cılız İtiraz, 16 Temmuz 2006, Milliyet

⁷⁹ Javier Solana İsrail'de, 19 Temmuz 2006,

http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2006/07/060719_solana_israel.shtml

görüşmelerin, “İsrail hükümetinin diplomasi ile ilgilenmediği” için başarısızlıkla sonuçlandığını bildirdi.⁸⁰

15 Temmuz’da ateşkes çağrısı yapan bir karar tasarısı, BM Güvenlik Konseyi’nde ABD tarafından veto edildi. 26 Temmuz’daki Lübnan hakkındaki başarısız Roma Konferansı’nın⁸¹ ardından, 4 Ağustos’ta, ABD ve Fransa ortak hazırladıkları ateşkes önerisini BM Güvenlik Konseyi’ne sundu. Tasarıda, çatışmaların durdurulması istendiği halde İsrail askerlerinin işgal ettikleri yerlerden çekilmesi öngörülmediğinden Beyrut öneriyi reddetti. Roma Konferansında Lübnan Devlet Başkanı Fuad Sinyora’nın sunduğu ateşkes planı dikkate alınarak yapılan değişikliklerle tasarı 11 Ağustos’ta kabul edildi. Lübnan’da ateşkesi sağlayan 1701 Sayılı BM Kararı’nın⁸² 11 Ağustos’ta kabul edilmesinin ardından Bush, bir açıklama yaparak, Hizbullah’ın İran ve Suriye tarafından desteklenen ‘terörist’ bir grup olduğunu ve devlet içinde devlet gibi hareket ettiğini ileri sürerek, BM kararının bu durumu sona erdirmeyi amaçladığını vurguladı.⁸³

1701 Sayılı BM Kararı’nın İsrail ve Lübnan tarafından tanınmasının ardından 16 Ağustos’ta konu hakkındaki görüşlerini The Washington Post gazetesinde açıklayan ABD Dışışleri Bakanı Condoleezza Rice, Beyrut’ta tam bağımsız ve egemen bir Lübnan hükümetinin olabilmesi için gereken tüm desteğin verileceğini belirtmiş, Suriye ve İran tarafından desteklenen Hizbullah’ın zayıflatılması gereken ve istikrarı bozan aşırı bir grup olduğunu ileri sürmüştü.⁸⁴ Rice, İsrail Radio One’a verdiği röportajda ise Suriye ve İran’ın, Hizbullah’ı desteklemek suretiyle bölgede istikrarsızlık isteyen devletler olduğunu iddia ederken, Hizbullah’ın İsrail’e saldırarak, bir ayağı siyasette bir ayağı ‘terörizmde’ olan bir örgüt olduğunu gösterdiğini ileri sürdü.

⁸⁰ Javier Solana İsrail’de, 19 Temmuz 2006,

http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2006/07/060719_solana_israel.shtml

⁸¹ İsrail: Roma Konferansı’ndan izin aldık, 27 Temmuz 2006, Zaman; Acil ateşkes çağrısı ABD’ye takıldı, 27 Temmuz 2006, Zaman; Roma’dan Çıkan: Metinde Türkiye Etkisi, 27 Temmuz 2006 Milliyet

⁸² BM Güvenlik Konseyi 1701 sayılı kararın tam metni için bkz., <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/465/03/PDF/N0646503.pdf?OpenElement>

⁸³ President’s Statement on UN Security Council Resolution on Lebanon, 12 Ağustos 2006, Released by the White House, Office of the Press Secretary, <http://www.state.gov/p/nea/rls/rm/2006/70338.htm>

⁸⁴ Condoleezza Rice, ‘Path to Lasting Peace’, The Washington Post, 16 Ağustos 2006, <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/70822.htm>

İsrail'in Lübnan müdahalesini meşru olarak nitelendiren Rice, bu müdahale ile İsrail'in bölgede, 'teröristlerle' savaşıyor ve istikrar için en çok çaba gösteren ülke olduğunu ifade etti.⁸⁵ 14 Ağustos'ta dış politika hakkında açıklamalarda bulunan Bush, İsrail ve Lübnan'da sivillerin maruz kaldığı şiddetten birinci derecede Hizbullah ve onun sponsorları olan İran ve Suriye'nin sorumlu olduğunu öne sürdü.⁸⁶ Hizbullah'ın, devlet içinde devlet gibi davrandığını söyleyen Bush, İsrail'e saldırarak çatışmaları başlatan tarafın Hizbullah olduğunu belirtti. Bush, İsrail'in bu saldırılara cevaben kendini savunduğunu belirtirken, İsrail saldırılarına karşı Hizbullah'ın masum sivilleri kalkan olarak kurban ettiğini öne sürdü.⁸⁷ Hamas ve Hizbullah'ın, bölgede iki devletli çözümün karşısında olan 'terörist' örgütler olduğunu ileri süren Bush, Olmert ve Abbas'ın kapsamlı barış için çalışan iki lider olarak desteklenmeye devam edileceğini vurguladı.⁸⁸

İsrail Dışişleri Bakanı Tzipi Livni, 1701 Sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı'nın uygulanması hususunda Tel Aviv'in görüşlerini anlatmak için 22 Ağustos'ta Avrupa turuna çıktı. 23 Ağustos'ta Fransız Başbakanı Dominique de Villepin, meslektaşı Philippe Douste-Blazy, İçişleri Bakanı Nicolas Sarkozy ve Belçika Dışişleri Bakanı Karel de Gucht ile görüşen Livni, 24 Ağustos'ta İtalyan Başbakanı Romano Prodi ve Dışişleri Bakanı Massimo d'Alema ile görüştü. 27 Ağustos'ta ikinci Avrupa turuna çıkan Livni, önce Berlin'e uğradı. Şansölye Angela Merkel ve meslektaşı Frank-Walter Steinmeier ile görüştüktan sonra 29 Ağustos'ta Kopenhag'a geçen Livni burada Danimarka Başbakanı Anders Fogh Rasmussen ve Dışişleri Bakanı Per Stig Moller ile görüştü. Livni'nin tüm görüşmelerine, 1701 Sayılı BM Kararı'nın uygulanması aşamasında Güney Lübnan'a konuşlanacak uluslararası güç ve Hizbullah'ın elinde bulunan İsraili askerlerin şartsız salıverilmesi konuları damgasını vurdu.

13 Eylül'de Washington'da yaptıkları görüşme sonunda basına açıklama yapan Dışişleri Bakanı Livni ile Rice, BM Güvenlik Konseyi'nin 1701 Sayılı Kararı'nın uygulanması, İran'ın nükleer programı ve Filistin-İsrail sorununun çözümü konusunda görüştiklerini açıkladı-

⁸⁵ Interview With Israel Radio One, 12 Ağustos 2006, <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/70350.htm>

⁸⁶ Remarks by President Bush on Foreign Policy, 14 Ağustos 2006, <http://www.state.gov/p/nea/rls/70549.htm>

⁸⁷ Remarks by President Bush on Foreign Policy, 14 Ağustos 2006.

⁸⁸ Remarks by President Bush on Foreign Policy, 14 Ağustos 2006.

lar.⁸⁹ Filistin'de barış için muhatap alınacak hükümetin, Ortadoğu Dörtlüsü'nün öne sürdüğü şartları kabul etmesinin zorunlu olduğunu vurgulayan iki bakan, Hamas'ın kabul etmediği şartları, Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas'ın kabul ettiğini belirterek, gerek İsrail ve ABD'nin gerekse de uluslararası kamuoyunun Mahmud Abbas'ı muhatap alacağını vurguladılar.⁹⁰

17 Ekim'de İsrail Dışişleri Bakanlığı, NATO ile ilişkilerin siyasi, stratejik ve askeri alanlarda geliştirilmesi için özel bir işbirliği anlaşması imzalandığını ve bu çerçevede İsrail'in NATO'nun Akdeniz'de düzenleyeceği 'Etkin Çaba-Active Endeavor' tatbikatına katılacağını açıkladı.⁹¹ NATO-Akdeniz Diyalogu'nun derinleştirilmesi amacıyla NATO Genel Sekreter Yardımcısı Büyükelçi Alessandro Minuto-Rizz 22 Ekim'de İsrail'e üç günlük bir ziyarette bulundu. Başbakan Yardımcısı Şimon Perez ve Livni ile görüşen Minuto-Rizz, NATO ile İsrail arasında ilişkilerin yoğunlaşarak devam edeceğini ifade etti.⁹² 26 Ekim'de Tel Aviv'i ziyaret eden AB Yüksek Temsilcisi Javier Solana, Dışişleri Bakanı Livni ile görüştü. Solana, Batı Şeria'da bulunan yasadışı Yahudi yerleşimlerin boşaltılması ve Filistinlilerle barış için Yol Haritası kapsamında İsrail'in üzerine düşenleri yapmaya hız vermesi gerektiğini söyledi. Solana, diplomatik çıkmazdan kurtulmak için İsrail'den, Ortadoğu Dörtlüsü'nün hazırladığı Yol Haritası'nın bir an önce uygulanmasını istedi. Livni ise İsrail'in Batı Şeria'daki bazı Yahudi yerleşimlerini boşaltma niyetinde olduğunu ifade etti. Hamas'ın Filistin halkını kontrol ettiğini belirten Livni Hamas'la çözüm olamayacağını ifade etti. Bu nedenle İsrail'in, değişim için Mahmud Abbas'a destek verdiğini vurguladı.⁹³

⁸⁹ Remarks With Deputy Prime Minister and Minister of Foreign Affairs of Israel Tzipi Livni After Their Meeting, Secretary Condoleezza Rice, 13 Eylül 2006, <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/72166.htm>

⁹⁰ Remarks With Deputy Prime Minister and Minister of Foreign Affairs of Israel Tzipi Livni After Their Meeting, Secretary Condoleezza Rice, 13 Eylül 2006, <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/72166.htm>

⁹¹ Israel - NATO framework plan for special cooperation, 17 Ekim 2006, <http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2006/Israel-NATO%20framework%20plan%20for%20special%20cooperation%2017-Oct-2006>

⁹² İsrail Saldırmaya Devam Ediyor, 25 Ekim 2006, <http://www.sol.org.tr/index.php?yazino=4648>

⁹³ Solana'dan İsrail'e yol haritası çağrısı, 26 Ekim 2006,

Ekim ve Kasım aylarında özellikle Hamas'ın kontrolünde olan Gazze Şeridi'nde yükselen tansiyonu durdurmak için İsrail ve ona karşı mücadele eden Filistinli gruplar arasında 30 Kasım'dan başlamak üzere ateşkes ilan edildi. 30 Kasım'da İsrail ve Filistin'i ziyaret eden Rice, Filistin Otoritesi Başkanı Mahmud Abbas, İsrail Başbakanı Ehud Olmert ve Dışişleri Bakanı Tzipi Livni ile görüştü. Livni ile yaptığı görüşme sonrasında yapılan basın açıklamasında, 27 Kasım'da Olmert'in yaptığı 'İsrail ve Filistin yan yana var olan iki demokratik devlet' açıklamasına destek verdi. Abbas'la görüşmesinde de iki devletli çözüm gibi benzer açıklamaların gündeme geldiğini belirttikten sonra uluslararası kamuoyu tarafından Abbas'ın muhatap alınabileceğini belirtti.⁹⁴ 7 Aralık'ta Amerikan Kongresi, İsrail'i tanımadığı ve şiddetten vazgeçmediği sürece ABD'nin Hamas'a yardım etmesini yasaklayan ve Hamas'ın tecrit edilmesini öngören kanun tasarısını nihai olarak kabul etti.⁹⁵

İsrail Başbakanı Ehud Olmert'in 11 Aralık'ta Almanya ziyareti sırasında yaptığı, İsrail'in nükleer silaha sahip olduğu anlamına gelebilecek açıklamaları İsrail içinden tepkilere neden oldu. 200 nükleer başlıkla Ortadoğu'nun tek nükleer gücü olarak gösterilen ve hiçbir denetime tabi olmayan İsrail, nükleer silah konusunda, 50 yıldır 'doğrulamama ve yalanlamama' anlayışına dayalı bir belirsizlik politikası izlemektedir. İsraili sağ ve sol siyasetçiler Olmert'i ülke çıkarlarını tehlikeye atmakla suçladılar.⁹⁶ Olmert'in açıklamaları sonrasında ha-

<http://www.ntvmsnbc.com/news/389086.asp>; Tel Aviv: AB Dış Politika Şefi Solana'nın İsrail Temasları, 26 Ekim 2006, <http://www.haberler.com/tel-aviv-ab-dis-politika-sefi-solana-nin-israil-haberi/>

⁹⁴ FM Livni meets with US Secy of State Rice, 30 Kasım 2006, <http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2006/US%20and%20Israeli%20foreign%20ministers%20upbeat%20on%20Gaza%20cease-fire%2030-Nov-2006>

⁹⁵ 8 Aralık 2006, Hürriyet Almanak,

⁹⁶ Örneğin Sağcı Likud milletvekili Yuval Steinitz, "50 yıllık belirsizlik politikasının altını oyan felaket bir açıklama. Başbakan hassas güvenlik konularında ağzına sahip olamıyorsa çekip gitsin" derken solcu Meretz'in lideri Yossi Beilin, "Şoke edici. Başbakanlık koltuğunda oturma kapasitesinin olmadığını pekiştirdi" dedi. Altyapı Bakanı Benyamin Ben Elizer ise "Olmert'in açıklaması nükleer silah deklarasyonu değil. Bunu konuşmak isteyenlere, İsrail'in güvenliği ve Tanrı adına susmalarını öneriyorum" itirazı yaptı. İsrail'in nükleer sırlarını basına sızdırmak suçundan 18 yıl hapis yatan Mordehay Vanunu, "Yeni bir şey yok ama bunu açığa vurmaları güzel" diyerek Olmert'in açıklamalarından

rekete geçen Arap ülkeleri ve İran, BM'de İsrail'e karşı nükleer yaptırım uygulanmasını talep etti. İran, Tel Aviv'in Ortadoğu'yu tehdit ettiği için BM kararıyla cezalandırılmasını istedi. Arap Birliği, İsrail'in nükleer tesislerini uluslararası denetime açması için BM'yi baskı yapmaya çağırdı. Körfez İşbirliği Konseyi de BM'den İsrail'e karşı yaptırım uygulanmasını talep etti. AB Dönem Başkanı Finlandiya ise 'Olmert sözlerinin anlamını tümüyle açıklamalı' diyerek Tel Aviv'den nükleer silah konusunda detaylı açıklama yapmasını istedi.⁹⁷ İsrail'e tek açık destek Washington'dan geldi. Tel Aviv'e yönelik eleştirilere ABD Dışişleri Sözcüsü Sean McCormack, 'İsrail'in bu konuda ne doğrulama ne inkar politikasında bir değişiklik yok' diyerek belirsizliğin devam ettiğine ve İsrail'in İran'dan farklı olduğunu belirterek,⁹⁸ Tel Aviv'e yönelik bir uluslararası baskının gerekli olmadığına işaret etti.

ABD hükümetinin İsrail'in Ortadoğu'daki politikalarına verdiği destek, ABD içinde gerek akademide gerekse de halk düzeyinde eleştirilere hedef olmuştur. 13 Ağustos'ta 10 bine yakın Amerikalı gösterici Beyaz Saray'ın önünde toplanarak, ABD ve İsrail'in Ortadoğu politikalarını protesto etti.⁹⁹ Akademik dünyada Stephen Walt ve John Mearsheimer'in 23 Mart 2006'da London Review of Books'ta yayınladıkları 83 sayfalık 'İsrail Lobisi ve ABD Dış Politikası'¹⁰⁰ başlıklı makale etrafında büyük tartışma yapıldı. Makale, Harvard Üniversitesi'ndeki erişiminden bir yıl içinde 275 bin kez indirildi ve geniş bir okuyucu kitlesine ulaştı. İsrail lobisi etrafında yoğunlaşan tartışma makale ile aynı adı taşıyan kitabın 2007 yılı içinde yayınlanmasını beraberinde getirdi. ABD dış politikasında Yahudi lobisinin etkinliğini çeşitli rakam ve argümanlarla ortaya koyan makalede, İsrail lobisinin Washington'u her alanda ablukaya aldığı, lobinin etkisinden çıkamayan Amerikan yönetiminin, kendi ve birçok müttefikinin güvenliğini bir kenara itip İsrail'in çıkarlarını daha çok düşündüğü ileri sürülüyor. Makalede ayrıca İsrail'in ABD için stratejik bir yük haline gelmiş ol-

duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Detaylı bilgi için bkz., İsrail'de 'nükleer if-saat' krizi, 13 Aralık 2006, Radikal

⁹⁷ 'Nükleer İsrail'e yaptırım uygulansın', 14 Aralık 2006, Radikal

⁹⁸ 'Nükleer İsrail'e yaptırım uygulansın', 14 Aralık 2006, Radikal

⁹⁹ Beyaz Saray Hizbullah'ı duydu, 14 Ağustos 2006, Radikal

¹⁰⁰ John J. Mearsheimer, Stephen M. Walt, 'The Israel Lobby and US Foreign Policy', London Review of Books, Vol. 23, No. 6, 23 Mart 2006. Makaleye Harvard Üniversitesi web sayfasından (<http://ksnotes1.harvard.edu/Research/wpaper.nsf/rwp/RWP06-011>) ve ayrıca www.lrb.co.uk adresinden erişilebilir.

masına rağmen, Washington yönetiminin İsrail'i kayıtsız ve şartsız desteklemeye devam etmesi sorgulanıyor. Örneğin İsrail'i eleştiren 32 adet BM Güvenlik Konseyi kararını veto ettiğini (s. 5), ABD-Suriye ilişkilerinin kötüleşmesinde İsrail etkisinin tartışılmaz olduğunu (s. 5, 27); Irak'ın işgal edilmesi konusunda Bush yönetiminin ikna edilmesi (s. 31 vd.), NATO'daki müttefik ülkelere bile verilmeyen istihbaratı İsrail'e sağladığı (s. 2 ve 6) ve her yıl İsrail'e verilen 3 milyar dolar yardımın nereye harcadığının sorgulanmayışı (s.2), İsrail'in nükleer kapasitesinin Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nca denetlenmesinin engellenişi (p.3) dile getiriliyor. "Medyayı Manipüle Etme" (ss. 21-22) başlığı altında basın organlarında Filistinlilere yönelik editoryal ön yargı olduğunun altını çizen Walt ve Mearsheimer, İsrail yanlısı yazar sayısı 61'ken, İsrail karşıtı olarak nitelenen yazarların 5 kişi olduğu belirtiliyor. ABD'de yayınlanamayan makale, İngiltere'de yayınlanır yayınlanmaz yazarlar Walt ve Mearsheimer, anti-Semitizm ile suçlandı.

Türkiye-İsrail İlişkileri

2006 yılı Türk-İsrail ilişkileri açısından önemli gelişmelere sahne olmuştur. Ankara Forumu, Hamas ile ilişkiler, İsrail'in Filistinlilere karşı aşırı şiddet kullanımı, İsrail'in Lübnan saldırısı ve Ankara'nın tutumu,¹⁰¹ Türkiye-Suriye ilişkileri ve Ankara-Tahran ilişkileri, Türk-İsrail ilişkilerinin seyrini etkilemiştir.

4 Ocak'ta Türkiye Dışişleri Bakanı Abdullah Gül, Filistin ve İsrail'i ziyaret etti. TOBB, Filistin Ticaret, Sanayi ve Tarım Odaları Birliği ile İsrail İmalatçılar Birliği'nin oluşturduğu ve Ankara Forumu olarak da bilinen girişim, bölge istikrarına katkı yapmak amacıyla Filistin ekonomisinin rehabilitasyonunu sağlamak için Gazze Şeridi'nde Erez Sanayi Bölgesinin Türk-İsrail-Filistin ortaklığında inşa edilmesini amaçlıyor. Gül, 4 Ocak'ta Filistin Dışişleri Bakanı Bakır El-Kıdva ile projenin ilk imzasını attı. Gül, 5 Ocak'ta da, İsrail Dışişleri Bakanı Silvan Shalom ile birlikte Türkiye Hükümeti tarafından desteklenen Ankara Forumu girişimi için ortak deklarasyonu imzaladı.¹⁰² 25-29

¹⁰¹ Türkiye'nin Lübnan sorunundaki tutumuyla ilgili olarak ayrıntılı bilgi için bkz., Talha Köse, SETA Lübnan Raporu: Lübnan'da İstikrar Arayışları, Aralık 2006, Ankara. Rapora www.setav.org.tr; adresinden ulaşılabilir.

¹⁰² Visit of Turkish Foreign Minister to Israel, 4 Ocak 2006,

Ocak tarihlerinde Davos'ta gerçekleştirilen Dünya Ekonomik Forumu'na katılan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Filistin seçim sonuçlarına herkesin saygı göstermesi gerektiğini vurguladı. Filistin ve İsrail devletinin bölgede varlığının kabul edilmesini ve bu konuda Ankara olarak arabuluculuk yapmak istediklerini ifade etti.¹⁰³

Hamas'ın Filistin seçimlerini kazanmasının ardından açıklama yapan Başbakan Erdoğan, Hamas konusunda önyargılı davranılmamasını, Hamas'ın şiddete son vermesi, ve İsrail'i tanıması, İsrail'in de seçim sonuçlarına saygı göstermesi gerektiğini belirtti.¹⁰⁴ Erdoğan ayrıca Ankara'nın Filistin ve İsrail arasında arabulucu olabileceğini vurguladı.¹⁰⁵ Seçim sonrası gelişmeler konusunda görüş alışverişinde bulunmak üzere, Hamas Siyasi Büro Başkanı Halid Meşal'in bir heyet ile Türkiye'yi ziyaret etme talebine olumlu cevap veren Ankara, 16 Şubat'ta Hamas yetkililerini ağırladı. Ziyaret netleştikten sonra 15 Şubat gecesi ABD Dışişleri Bakanı Rice ve İsrail Dışişleri Bakanı Livni ile görüşen Gül, uluslararası toplumun beklentilerini Hamas'a doğrudan bildirecekleri mesajını ilettili. Livni'nin buna karşı çıkarak, "Uluslararası toplumun beklentileri var. Bu beklentiler karşılanmadan arabuluculuğa da gerek yok"¹⁰⁶ diyerek Hamas heyetinin ziyaretinin iptal edilmesi talebine Gül, "Biz kendi kararımızı verdik, Hamas heyetinin ziyareti gerçekleşecek" cevabını verdi.¹⁰⁷ 16 Şubat'ta sabah saatlerinde dışişleri yetkilileriyle görüşen Meşal ve beraberindeki heyet daha sonra Dışişleri Bakanı Gül ile görüştü. Görüşmelerde, Hamas heyetine, hem AB ve ABD'nin hem de uluslararası toplumun Hamas'tan beklentilerinin neler olduğu belirtilerek, Filistin Yasama Konseyi'nin ve Hükümeti'nin Filistin halkına karşı olan sorumluluğu nedeniyle Hamas'ın akılcı, uzlaşmacı, gerçekçi ve esnek bir tutum benimsemesi

<http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2006/Visit%20of%20Turkish%20Foreign%20Minister%20to%20Israel%204-Jan-2006>

¹⁰³ Başbakan Erdoğan Davos'ta medyanın sorularını yanıtladı, 27 Ocak 2006, Vatan

¹⁰⁴ Dışişleri Güncesi, Ocak 2006, s. 39. Dışişleri Güncesine www.mfa.gov.tr adresinden de erişilebilir.

¹⁰⁵ Dışişleri Güncesi, Şubat 2006, s. 6.

¹⁰⁶ Turkey hosts Hamas; Israel furious, 16 Şubat 2006, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3217174,00.html>

¹⁰⁷ Ankara Hamas'ı Tatmin Etmedi, <http://www.ibusu.org/forum/viewtopic.php?t=316>

konusunda doğrudan telkinlerde bulunuldu.¹⁰⁸ Dışişleri Bakanı Gül ve AKP Genel Başkan Yardımcısı Dengir Mir Mehmet Fırat'ın, AKP Genel Merkezinde görüştüğü Meşal'e, demokratik bir seçimle Hamas'ın iktidarı kazandığını ve böylece tüm Filistinlilerin temsilcisi olma sorumluluğu içinde, dünya ile temas kurabilmek ve uluslararası tecride maruz kalmamak için şiddeti reddetmesi gerektiği vurgulandı. Hamas'a, İsrail ve Filistin'in yan yana iki devlet olarak beraber yaşama hakkını kabul etmesi tavsiyesinde bulunan Gül'e, Meşal ne Arafat ne de Abbas'ın İsrail işgalini sona erdirebildiğini söyledi. Meşal, ayrıca Gül'den uluslararası kamuoyunu, 'İsrail'i işgal ettiği topraklardan çekilmesinin gerektiğine ikna etmesini' istedi.¹⁰⁹

Hamas Lideri Halid Meşal'in Ankara ziyareti ilişkilerin gerginleşmesine neden oldu. Meşal'in Ankara'yı ziyaret etmesine İsrail sert tepki gösterdi. İsrail Başbakanlık Sözcüsü Raanan Gissin, PKK Lideri Abdullah Öcalan'a atıfta bulunarak 'Biz Abdullah Öcalan ile bir araya gelsek siz ne hissederdiniz?'¹¹⁰; 'bir teröristi yakalayıp cezaevine kapatıp, bir diğerini kırmızı halılarla Ankara'da, İstanbul'da karşılayamazsınız' diyerek tepkisini ve İsrail'in kızgınlığını dile getirdi.¹¹¹ Gissin konuşmasında 'Hamas bir terör organizasyonudur. Evet, seçimleri kazandı, çoğunluğu aldı. Ancak sonuçta Hamas, tüm dünyanın önünde hükümeti kurması için gereken üç şartı yerine getirmedi. Hamas, İsrail'i haritadan silmek istiyor. Bu niyetini defalarca kameraların önünde tekrarladı. İran Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinecad'ın söylemlerini aynen kullanıyor. Terörle mücadele eden bir ülke olarak Türkiye'nin, bu fikirlere sahip Hamas ile görüşmesine tepkiliyiz' dedi.¹¹² İki ülke arasında ekonomik, stratejik ve askeri alanlarda güçlü işbirliği ve bağlar olduğunu belirten Gissin, Meşal'in Ankara ziyaretinin Türk-İsrail ilişkilerinde büyük bir kriz

¹⁰⁸ Hamas Heyetinin Ülkemizi Ziyaretine İlişkin Basın Açıklaması, 16 Şubat 2006, Dışişleri Güncesi, Şubat 2006, s. 32.

¹⁰⁹ Ankara Hamas'ı Tatmin Etmedi, <http://www.ibusu.org/forum/viewtopic.php?t=316>; Hamas Lideri Gül'le Görüştü, <http://www.voanews.com/turkish/archive/2006-02/2006-02-16-voa11.cfm>; ayrıca 17 Ocak 2006 tarihli gazeteler, Radikal, Milliyet, Yeni Şafak, Zaman.

¹¹⁰ Ankara Hamas'ı Tatmin Etmedi, <http://www.ibusu.org/forum/viewtopic.php?t=316>;

¹¹¹ Hamas Lideri Gül'le Görüştü, <http://www.voanews.com/turkish/archive/2006-02/2006-02-16-voa11.cfm>

¹¹² Hamas Lideri Gül'le Görüştü, <http://www.voanews.com/turkish/archive/2006-02/2006-02-16-voa11.cfm>

yaratmayacağını söyledi. ‘Terörist’ bir örgüt olarak Hamas’ın bu ziyaretle uluslararası siyasal meşruiyet kazanmayı hedeflediğini vurgulayarak, Ankara’ya kırgın olduklarını belirten Gissin ‘Türkiye mevcut politikasını gözden geçirmelidir. Terörden canı yanan bir ülke olarak Türkiye’nin Hamas’a gösterdiği kabul, çifte standart yaratıyor’ dedi.¹¹³

4 Mart 2004’te imzalanan ve Manavgat Nehri’nden 20 yıl süreyle İsrail’e tankerle su satışını öngören anlaşma, 6 Nisan’da, petrol fiyatlarındaki artışın tankerle su taşıma maliyetini yükseltmesi ve Manavgat Dolmuş ve Arıtma Tesisleri’nin özelleştirme kapsamına alınması gerekçe gösterilerek karşılıklı mutabık kalınarak feshedildi.¹¹⁴

İsrail Dışişleri Bakanı Livni, seçim sonrası ilk yurtdışı gezisini 29 Mayıs’ta Ankara’ya yaptı. Üç günlük ziyaret kapsamında Livni, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Başbakan Erdoğan, Dışişleri Bakanı Gül ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Yiğit Alpogan ile görüştü.¹¹⁵ Hamas ve İran’ın nükleer programı görüşmelere damgasını vurdu. Gül ile görüşmesinde tek taraflı adımların İsrail’in ideolojisi ve stratejisi olmadığını öne süren Livni, Tel Aviv’in iki devletli bir çözümden yana olduğunu belirtti. Livni, İsrail’in var olma hakkını tanımayan Hamas hükümetini ‘terörist’ olarak nitelerken, Hamas uluslararası toplum tarafından öne sürülen üç şartı kabul edinceye kadar, Filistinlilerle görüşmelerde Mahmud Abbas’ın muhatap alınacağını söyledi.¹¹⁶ Gül ise tek taraflı girişimlerin nihai çözüme ulaştırmayacağını vurguladı.¹¹⁷ Gül, iki ülke arasında bölgesel konularda özellikle de Filistin konusunda koordinasyon ve iletişimin geliştirilmesi gerektiğine ve artan ticaret hacmine işaret etti. Gül, ayrıca, iki ülke arasında kültürel işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla Ankara’nın Tel Aviv’de bir kültür merkezi açma niyeti olduğunu söyledi.¹¹⁸ Hamas’ın Ankara’ya davet edilmesi ile gerilen ilişkileri bir anlamda iyileştirme çabaları olarak görülen bu ziyaretin diğer bir önemi ise Livni’nin seçim sonrası

¹¹³ Hamas Lideri Gül’le Görüştü,

<http://www.voanews.com/turkish/archive/2006-02/2006-02-16-voa11.cfm>

¹¹⁴ Manavgat Nehrinden İsrail’e Su Satışı Hakkında Basın Açıklaması, 16 Nisan 2006, Dışişleri Güncesi, Nisan 2006, s. 24

¹¹⁵ FM Livni on official visit to Turkey, 29 Mayıs 2006, [http://www.mfa.gov.il/...](http://www.mfa.gov.il/)

¹¹⁶ FM Livni meets with Turkish counterpart Gul, 29 Mayıs 2006, <http://www.mfa.gov.il/MFA/...>

¹¹⁷ Turkey presses Israel to renew peace talks with Palestinians, 29 Mayıs 2007, Yediot Ahronot, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3256519,00.html>

¹¹⁸ FM Livni meets with Turkish counterpart Gul, 29 Mayıs 2006

ilk yurtdışı gezisini Türkiye'ye yapmasıdır ki bu da sembolik önemi olan bir mesaj olarak algılandı.

8 Haziran'da Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer Ortadoğu turuna İsrail ziyaretiyle başladı. İsrail Cumhurbaşkanı Moşe Katsav, Başbakan Ehud Olmert, Dışişleri Bakanı Livni ve Likud Partisi lideri Benyamin Netenyahu ile görüşen Sezer, Knesset'te yaptığı konuşmada 'Başbakan Olmert'in en kısa zamanda Filistin Yönetimi Başkanı Mahmud Abbas ile barış görüşmelerine başlamasını bekliyoruz' diyerek çözüm için BM kararlarını ve yol haritasının bir çerçeve sunduğunu ifade etti.¹¹⁹

Mayıs ve Haziran aylarında bölgede giderek artan tansiyon, 9 Haziran'da İsrail'in füze saldırısıyla sekiz Filistinlinin hayatını kaybetmesi üzerine iyice arttı. 25 Haziran'da, Filistinli milislerin Gazze'de İsrail askeri kontrol noktasını basıp iki askeri öldürüp, birini de kaçırmamasıyla birlikte iyice yükseldi. ¹²⁰ İsrail Başbakanı Olmert, kaçırılan asker serbest bırakılmazsa Gazze Şeridi'ne yönelik operasyonların giderek daha da şiddetleneyeceği uyarısında bulundu.¹²¹ Bölgede çatışmaların yeniden hızlanması üzerine Türkiye arabuluculuk rolüne girişti. İlk olarak Şam'da bulunan Hamas'ın Siyasi Lideri Halid Meşal ve Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'a temsilci gönderdi ardından, Dışişleri Bakanı Abdullah Gül, İsraili meslektaşları Tzipi Livni ile görüştü. Askerin serbest bırakılması konusunda Ankara'nın girişimleri devam ederken Rus Devlet Başkanı Vladimir Putin ve İngiliz Başbakanı Tony Blair, 11 Temmuz'da, Başbakan Erdoğan'ı arayarak Ankara'nın arabuluculuk girişimine destek verdi.¹²² Erdoğan, liderlere, askerin serbest bırakılmasının Tel Aviv'in tavrına bağlı olduğunu belirtip, Filistin tarafının bu konuda garantiler istediğini söyledi. Erdoğan, ayrıca, İsrail'in sivillere karşı aşırı güç kullanımının çözümü zorlaştırdığını ifade etti.¹²³ 12 Haziran'da, Ankara'nın diplomatik girişimleri devam ederken, Lübnan Hizbullah'ının Kuzey İsrail'de bulunan Yahudi yerleşim birimlerine füze saldırısında bulunup iki askeri

¹¹⁹ Sezer'den barış mesajları, 8 Haziran 2006, <http://www.ntvmsnbc.com/news/375810.asp>

¹²⁰ İsrail'den Hamas Hükümetine Tehdit, 26 Ocak 2006, Zaman; İsrail baskın şokunda, 26 Haziran 2006, Radikal.

¹²¹ Murat Yetkin, Gazze cehennem gibi..., 12 Temmuz 2006, Radikal

¹²² Arabulucu Erdoğan, İsrail'den şikâyetçi, 12 Temmuz 2006, Radikal

¹²³ Arabulucu Erdoğan, İsrail'den şikâyetçi, 12 Temmuz 2006, Radikal

kaçırması olayın yönünü değiştirdi. İsrail, bu saldırıya çok sert karşılık verdi. Hizbullah'ı Şam ve Tahran tarafından desteklenen 'terör' örgütü olarak nitelendiren Tel Aviv, onu yok edinceye kadar Lübnan'a yönelik operasyonun devam edeceğini belirtti.¹²⁴ Türkiye, saldırıların genişleyerek tüm bölgeye yayılmasından endişe etti. Bölgede olası bir savaşa Suriye'nin katılması Ankara'yı en çok endişelendiren konuların başında geliyordu.¹²⁵ Lübnan'a yönelik saldırıların başlamasının ardından Ankara, ilk resmi açıklamasını 14 Temmuz'da yaptı.¹²⁶ Başbakan Erdoğan açıklamasında İsrail ve ABD'yi çok sert bir dille eleştirdi. Dördü çocuk sekiz Filistinlinin hayatını kaybettiği 9 Haziran'daki İsrail saldırılarının bölgede tansiyonun yükselmesindeki rolünün göz ardı edildiğini vurgulayan Erdoğan, saldırıların insani boyutunun olmadığını vurguladı. Tel Aviv'in Türkiye'nin diplomatik çabalarını dikkate almadığını belirten Erdoğan, İsrail'in sivilleri hedef aldığını ve orantısız güç kullanarak Lübnan'a savaş açtığını söyledi. İsrail ve ABD'nin saldırgan politikalarla dünyada giderek yalnızlaştıklarına işaret eden Erdoğan, Tel Aviv ve Washington'a bölge politikalarını gözden geçirmeleri çağrısında bulundu.¹²⁷ Dışişleri Bakanı Gül, saldırıların bir an önce durdurulması ve soruna diplomatik yollardan çare bulunması gerektiğini vurguladı.¹²⁸ Dışişleri Bakanlığı yaptığı basın açıklamasında İsrail'in aşırı güç kullanımının korumasız sivil halkta can kaybına yol açtığına dikkat çekerek şiddet sarmalına son verilmesini istemiş ve diplomatik faaliyetler yoluyla gerginliğin aşılabileceğini ifade etmiştir.¹²⁹ 15 Temmuz'da Lübnan Başbakanı Fuad Sinyora, Başbakan Erdoğan'ı arayarak İsrail saldırılarının durdurulması ve ateşkesin sağlanması için arabulucu olmasını istedi.¹³⁰ İsrail'in gerek Filistinlilere gerekse Lübnan'a yönelik saldırıları Türkiye'nin dört bir yanında çeşitli gösterilerle protesto edildi. İstanbul, Ankara, Adana, Adapazarı, Afyonkarahisar, Antalya, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İzmir,

¹²⁴ 13, 14, 15 Temmuz 2006 tarihli gazeteler. Hürriyet, Milliyet, Radikal, Sabah, Yeni Şafak, Zaman.

¹²⁵ Ankara'da Şam endişesi, 14 Temmuz 2006, Hürriyet

¹²⁶ Başbakan Erdoğan'ın 14 Temmuz'daki açıklamaları 15 Temmuz tarihli gazetelerde genişçe yer tuttu. Hürriyet, Zaman, Yeni Şafak, Milliyet açıklamaları manşetten verdi.

¹²⁷ Erdoğan İsrail'i suçladı, 15 Temmuz 2006 Radikal.

¹²⁸ Gül: Ateşi kesin, 15 Temmuz 2006, Hürriyet

¹²⁹ No:110 - 14 Temmuz 2006, Ortadoğu'da Meydana Gelen Son Gelişmeler hk., Dışişleri Bakanlığı basın açıklaması, bkz., <http://www.mfa.gov.tr/...>

¹³⁰ Sinyora, Erdoğan'ı aradı: Ateşkesi sağlayın 16 Temmuz 2006, Radikal

Kahramanmaraş, Malatya, Şanlıurfa ve Van'da büyük çapta gösteriler yapıldı.¹³¹

ABD, Lübnan'a konuşlandırılması planlanan barış gücüne katkı yapmayacağını açıkladı. Türkiye veya Fransa'nın söz konusu birliğe önderlik etmesi için basına haberler sızdıran Washington'a,¹³² Ankara, 'savaş ortamında barış gücü olmaz' diyerek bu tür haberlerden rahatsız olduğunu dile getirdi.¹³³ Beyrut, saldırıların durdurulması için diplomatik çaba harcayan Türkiye'nin söz konusu faaliyetlerine tam destek verdiğini değişik zamanlarda dile getirdi. Örneğin Lübnan'ın Ankara Büyükelçisi Georges Siam, barış için Türkiye'nin desteğine çok ihtiyaçları olduğunu vurgulayıp, uluslararası barış gücü oluşturulması durumunda Türk askerinin söz konusu gücün içinde yer almasından Lübnan olarak memnuniyet duyacaklarını ifade etti.¹³⁴ Roma'da yapılan Uluslararası Lübnan Konferansı ile somutlaşmaya başlayan barış gücü fikri konusunda Türkiye, önce ateşkes ilan edilmesini ve ardından çıkarılacak BM kararına dayalı olarak BM şemsiyesi altında Lübnan'a konuşlandırılması gerektiğini ifade etti.¹³⁵ Fransa, İtalya ve Norveç'in de destek verdiği teklife İsrail karşı çıktı. İsrail'in BM Büyükelçisi Dan Gillerman, BM şemsiyesi altında bir gücü İsrail'in kabul etmeyeceğini ve NATO'nun da yer alabileceği¹³⁶ uluslararası bir barış gücünü kabul edebileceklerini söyledi.¹³⁷

11 Ağustos'ta kabul edilen 1701 sayılı BM kararını Türkiye olumlu karşılamış¹³⁸, Lübnan ve İsrail'le görüştüğten sonra bölgeye asker göndermeye karar vermiştir. 16 Ağustos'ta Beyrut'u ziyaret

¹³¹ Cuma namazı sonrası Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde 'Filistin'e destek' gösterileri yapılmıştır. Ayrıntılar için 15 Temmuz 2006 ve 22 Temmuz 2006 tarihli gazetelere bakılabilir.

¹³² Mehmetçik Lübnan'a mı, 23 Temmuz 2006, Hürriyet

¹³³ Ankara: Savaş ortamında barış gücü olmayız, 23 Temmuz 2006, Hürriyet

¹³⁴ Lübnan elçisi: Türkiye'yi bekleriz, 25 Temmuz 2006, Radikal

¹³⁵ Gül: BM şemsiyesi altında Barış Gücü'ne prensipte katılırız, 27 Temmuz 2006, Hürriyet

¹³⁶ İsrail NATO'yu istiyor, 24 Temmuz 2006, Hürriyet

¹³⁷ İsrail, BM gücü istemiyor, 29 Temmuz 2006, Radikal

¹³⁸ No:125 - 12 Ağustos 2006, BM Güvenlik Konseyi'nin Lübnan'daki Çatışmalara İlişkin Olarak Kabul Ettiği 1701 Sayılı Karar hk., Dışişleri Bakanlığı Basın Açıklamaları bkz.,

http://www.mfa.gov.tr/MFA_tr/BasinEnformasyon/Aciklamalar/2006/Agustos/No125_12Agustos2006.htm

eden Dışişleri Bakanı Gül, Şii Emel Partisi lideri ve Meclis Başkanı Nebih Berri, Başbakan Fuad Sinyora, Dışişleri Bakanı Fevzi Suluh ve Saad Hariri ile görüştü. Görüşmelerde, Ermeni Taşnak partisi hariç tüm taraflar, BM Barış Gücü içinde Türk askerinin olmasına büyük önem verdiklerini Gül'e bildirdiler.¹³⁹ Gül, İsrail'e yapacağı ziyaret sonrası değerlendirme yapılacağını ve Ankara'nun nihai kararı ona göre vereceğini söyledi. Gül, ayrıca, Türkiye'nin 'Lübnan hükümetinin, Lübnan halkının ve bütün Lübnan gruplarının arzusuna bakarak hareket edeceğini belirtirken diğer Müslüman ülkelerden de Barış Gücü'ne katılım olması gerektiğini ifade etti.¹⁴⁰

İsrail, İran'ın Türkiye ve Suriye üzerinden Hizbullah'a silah yardımıyla bulunduğunu ileri sürerek, Ankara'dan Tahran'a havadan ve karadan ambargo uygulamasını istedi. İsrail Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Mark Regev, Lübnan'daki BM çabalarının başarısı için Ankara'dan böyle bir talepte bulduklarını ifade etti. Regev'in açıklamalarına Türk Dışişleri sözcüsü Namık Tan, 'Türkiye bu kararları kendisi verir ve uygular' diyerek cevap verdi.¹⁴¹ 20 Ağustos'ta Gül, özellikle BM Güvenlik Konseyi'nin 1701 Sayılı Kararı'nın uygulanması da dâhil olmak üzere ikili ilişkiler ve bölgedeki son gelişmeler hakkında görüş alışverişinde bulunmak için İsrail'e bir günlük çalışma ziyaretinde bulundu. Gül, İsrail Başbakanı Olmert, meslektaşı Livni ve Savunma Bakanı Amir Peretz ile görüştü. Görüşmelerde Tel Aviv, Türk askerini BM Barış Gücü içinde görmek istediklerini açık bir şekilde belirttikten sonra Türk askerinin Hizbullah'ın silahsızlandırılmasına yardımcı olmasını istedi. Hizbullah'ın Lübnan'ın bir parçası olduğunu ifade eden Gül, söz konusu olayın Lübnan Ordusu'nun işi olduğuna dikkat çekti. Türkiye olarak, barış gücüne katılıp katılmamaya henüz karar vermediklerini aktaran Gül, eğer Ankara BM Barış Gücü'ne katılmaya karar verirse Türk askerinin görevinin barışı korumak olacağını, İsrail'in düşündüğü yönde bir misyon üstlenmeyeceğini net bir şekilde ifade etti.¹⁴² Gül, İsrail'deki görüşmelerinin ardından Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas ile bir araya geldi.

1 Eylül'de Başbakan Erdoğan, Türkiye'nin BM Barış Gücüne katılım şartlarını şu şekilde açıkladı: Türk birlikleri UNIFIL içinde

¹³⁹ Türk askeri istiyoruz, 17 Ağustos 2006, Hürriyet

¹⁴⁰ Türk askeri istiyoruz, 17 Ağustos 2006, Hürriyet

¹⁴¹ İsrail'den Türkiye'ye: İran'a ambargo koy, 18 Ağustos 2006, Radikal

¹⁴² Suçlu aramayın ileriye bakın, 21 Ağustos 2006, Hürriyet

muharip güç olarak bulunmayacak, Hizbullah'ın silahsızlandırılmasında rol almayacak ve Hizbullah'la karşı karşıya gelmeyecek, Türkiye Lübnan halkına insani yardımda bulunacak, Washington ve Tel Aviv'in bölge planlarında Ankara kesinlikle yer almayacak. Erdoğan, bu şartlarda bir problem yaşanması durumunda Türkiye'nin birliklerini geri çekeceğini bildirildi.¹⁴³

5 Eylül 2006 günü Birleşmiş Milletler barış gücüne katılmak üzere bir Türk askeri birliğinin Lübnan'a gönderilmesine yönelik Başbakanlık tezkeresi TBMM Genel Kurulu'nda 192 ret oyuna karşı 344 evet oyuyla kabul edildi. Türkiye UNIFIL'e asker göndermeye karar verdi. Toplam 494 kişiden oluşan ve bölgede devriye görevi yapmayacak olan Türk birliği 26 Ekim'den itibaren Güney Lübnan'da görev yapacağı bölgeye yerleşmeye başladı. İlk olarak Lübnan'ın yeniden inşasında görev alacak olan 261 kişilik Türk İstihkâm İnşaat Bölüğü bölgeye ulaştı.¹⁴⁴

Genel Değerlendirme

Ehud Olmert başbakanlığında kurulan koalisyon hükümeti yönetimi altında geçen 2006 yılı İsrail ulusal çıkarları açısından hem olumlu hem de olumsuz gelişmelere tanıklık etmiştir. Komşularının gerek iç gerekse de dış gelişmeler nedeniyle diplomatik hareket alanlarının daralması, ABD desteği ile birlikte İsrail'in bölgede daha serbest hareket etmesini sağlamıştır. Söz konusu serbestiyet özellikle BM Güvenlik Konseyi kararlarının uygulanması hususundadır. İsrail, Filistinlilere karşı uyguladığı şiddeti eleştiren bütün BM kararlarını kabul etmezken, gerek Filistin Otoritesi gerekse İran, Lübnan ve Suriye hakkında çıkan ve söz konusu ülkeleri baskı altında tutacak her türlü kararın uygulanması için yoğun diplomatik çaba sarf etmiştir. İsrail'e yöneltilen her türlü eleştiri, Tel Aviv tarafından anti-Semitizm kapsamında değerlendirilerek, olası uluslararası baskının etkisi ve kapsamı daraltılmaya çalışılmıştır. Bu alanda İsrail siyasetinin çok başarılı olduğu söylenebilir. II. Dünya Savaşı'nda, Avrupa'da Holokost'a uğrayan Yahudiler, uluslararası kamuoyu önünde Holokost'u, sinema, film, hikâye ve romanlarla canlı tutmaya çalışarak onu, mağduriyet propagandası aracı olarak kullanmaktadır. Anti-

¹⁴³ Erdoğan: Askerimizi çekeriz, 2 Eylül 2006, Hürriyet

¹⁴⁴ Türk askeri görev yerinde, 26 Ekim 2006,
<http://www.ntvmsnbc.com/news/388529.asp>

Semitizm söylemi, özellikle Avrupa ülkelerinin ve AB'nin, tarihsel suçluluk psikolojisi içinde hareket etmesini sağlayarak, onların manevra alanlarını daraltmada etkili olmuştur.

ABD işgali ile beraber Irak'ın bölünmesi, İsrail için hem fırsatlar hem de tehditler getirmektedir. Kuzey Irak'ta kurulması muhtemel Kürt devleti, İsrail'in bölgedeki yalnızlığını giderecektir ve meşruiyetini sağlamlaştıracaktır. Irak'ın bölünmesi durumunda güneyde kurulması muhtemel Şii devleti, her ne kadar çoğu siyasi analizci tarafından İsrail milli çıkarlarına tehdit gibi görülse de, İsrail bu tehdidi fırsata çevirme arayışındadır. Şöyle ki, Tel Aviv, Körfez'de yoğun Şii nüfusu barındıran Kuveyt, Katar, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan ile diplomatik ilişki kurmak istemektedir. Böylece hem Araplar nezdinde İsrail devletinin varlığını resmen kabul ettirecek hem de İran'ı kısıpaca alabilecektir. Nitekim ABD ve İngiltere'nin yardımlarıyla Lübnan Savaşı'nın hemen ardından İsrail ve Suudi Arabistan arasında diplomatik trafik hızlandı. 25 Eylül'de, Olmert ile Suudi Kraliyet ailesinden adı açıklanmayan üst düzey bir yetkili, artan İran/Şii etkisi, Ortadoğu barış süreci ve İran'ın nükleer programı konularında ortak politikalar geliştirme konusunda görüştü. 21 Aralık'ta Amerika'nın İsrail Büyükelçisi Richard Jones, Tel Aviv ile Riyad arasında diplomatik temaslar olduğunu belirtti.¹⁴⁵

Diğer taraftan 2006 yılında İsrail milli çıkarları açısından bazı olumsuz gelişmelerde olmuştur. İsrail'in uluslararası kamuoyunda, terörist devlet/işkenceci devlet olarak görülmesi ve imajının giderek bozulması, ABD'nin bölgedeki ileri karakolu gibi algılanması bu ülkeye karşı antipatinin artmasına zemin hazırlamıştır. Çeşitli ülkelerde yapılan anketlerde İsrail'in ABD ile birlikte en sevilmeyen devlet çıkması Filistinlilere yaptığı kötü muamelenin medya yoluyla küreselleştirilmesinin bir sonucu olarak okunabilir. İsrail, söz konusu negatif algılamayı değiştirmek ve uluslararası imajını pozitifçe çevirebilmek için çeşitli taktikler geliştirme arayışına girdi. İlk aşama olarak, 25-27 Ekim'de, Tel Aviv'de Uluslararası Marka İsrail¹⁴⁶ başlıklı bir sempozyum düzenlendi. Sempozyumun açılışında konuşan Dışişleri Bakanı Livni, "gerçek İsrail ile onun uluslararası imajı arasındaki boşluğu

¹⁴⁵ İsrail Suudilerle İran'a nispet yapıyor, 22 Aralık 2006, Radikal.

¹⁴⁶ İsrail'in bir marka olarak stratejik konseptinin tartışıldığı konferansta www.brandisrael.org.il web sitesi tanıtıldı.

kapatma zamanı gelmiştir” diyerek, İsrail’in uluslararası kamuoyundaki negatif imajının düzeltilmesi gerektiğini ifade etti.¹⁴⁷

ABD’nin bölgeye demokrasi getirme girişimi olarak bilinen Büyük Ortadoğu Projesi (BOP), krallar, sultanlar ve diktatörlerle yönetilen bölge ülkelerinde siyasal ortamın yumuşamasına ve söz konusu yönetimler tarafından gayrimeşru ilan edilen fakat halkın büyük çoğunluğunun sempati duyduğu ve destek verdiği toplumsal sivil hareketlerin meşrulaşmasının ve siyasal yelpaze içine girmeye başlamasının önünü açmıştır. Demokratikleşme, bu sebeple, bölgedeki toplumsal hareketlerin güçlenmesi ve siyasi yelpazenin İslamlaşması anlamına gelmektedir. Toplumsal hareketlerin renginde sosyal hayatı şekillendiren İslami duyarlılığının ön planda olması İsrail’in söz konusu demokratikleşme hareketlerinden rahatsızlık duymasının temel nedenidir. Tel Aviv, bölgedeki ülkeler demokratikleşmeden, İsrail Devleti’ni tanımaları için diplomatik faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. 2007 yılında bu faaliyetlerin diplomatik alanda giderek artacağı beklenmektedir.

İsrail Kronoloji - 2006

- 4 Ocak:** Başbakan Ariel Şaron’un yetkileri Maliye Bakanı Ehud Olmert’e devredildi. Dışişleri Bakanı Abdullah Gül İsrail’i ziyaret etti. Ankara Forumunun inşa edeceği, Erez Sanaı Bölgesi’nin protokollerini imzaladı.
- 16 Ocak:** Ehud Olmert, Kadima Partisi Lideri ve İsrail Başbakanı oldu. Dışişleri Bakanı Silvan Shalom görevinden istifa etti.
- 18 Ocak:** Kadima Partisinden Tzipi Livni Dışişleri Bakanlığına atandı.
- 25 Ocak:** Filistin’de seçimler yapıldı. Hamas 74, El Fetih 45 milletvekili çıkardı. İsrail Hamas’a uluslararası tecrit politikası uyguladı.
- 30 Ocak:** Ortadoğu Dörtlüsü (Quartet), Hamas’a, uluslararası yardımın devam etmesi için İsrail’i tanıma çağrısında bulundu.
- 16 Şubat:** İsrail kabinesi, Filistin hükümetinin tüm gelirlerine el koydu. Hamas Siyasi Büro Şefi Halid Meşal Ankara’yı ziyaret etti.
- 19 Şubat:** Hamas Filistin hükümetini kurdu.

¹⁴⁷ [http://www.mfa.gov.il/...](http://www.mfa.gov.il/)

- 28 Mart:** İsrail genel seçimleri, Kadima 29, İşçi Partisi 19, Likud 12, Şas,12 İsrail Bizim Evimiz Partisi 11, Milli Birlik Din Partisi 9, Gil 7 milletvekili çıkardı.
- 14 Nisan:** Ehud Olmert, Kadima-İşçi-Şas-Gil Koalisyon hükümetini kurdu.
- 29 Mayıs:** Dışişleri Bakanı Tzipi Livni, seçim sonrası ilk yurtdışı gezisini Ankara'ya yaptı.
- 9 Haziran:** İsrail'in, Beyt Lahiyе saldırısında sekiz Filistinli hayatını kaybetti.
- 25 Haziran:** Filistinli milisler, İsrail askeri kontrol noktasını basıp iki askeri öldürdüler, bir askeride kaçırdılar.
- 29 Haziran:** İsrail, sekizi bakan 64 üst düzey Hamaslı yetkiliyi tutukladı.
- 12 Temmuz:** Lübnan Hizbullah'ı bir İsrail sınır karakolunu basıp sekiz İsrail askerini öldürdü, ikisini de kaçırdı.
- 13 Temmuz:** İsrail Lübnan'ı bombalamaya başladı. Lübnan denizden ablukaya alındı. Ağır hava ve deniz bombardımanına ABD destek verdi.
- 16 Temmuz:** Hizbullah Hayfa'ya roketli saldırıda bulundu. Sekiz kişi hayatını kaybetti.
- 29 Temmuz:** ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice, Kudus'ü ziyaret etti.
- 30 Temmuz:** İsrail Kana köyüne hava saldırısı düzenledi. 54 sivil yaşamını yitirdi.
- 1 Ağustos:** İsrail askeri operasyonların genişletilmesi kararını aldı.
- 5 Ağustos:** BM Güvenlik Konseyi'nde ABD ve Fransa ateşkes karar tasarısı üzerinde anlaştı.
- 6 Ağustos:** Lübnan, İsrail işgaline son vermediği gerekçesiyle karar tasarısını reddetti. İsrail, tasarayı kabul etti.
- 11 Ağustos:** BM Güvenlik Konseyi, 5 Ağustos ateşkes önerisi üzerinde Sinyora planı uyarınca değişiklikler yaparak 1701 sayılı kararı kabul etti. Ateşkes ilan eden karar, Güney Lübnan'dan İsrail askerlerinin çekilmesini, bölgeye uluslararası barış gücünün konuşlanmasını öngörmektedir.
- 12 Ağustos:** Beyrut hükümeti, Güvenlik Konseyi'nin 1701 sayılı kararını oybirliğiyle kabul etti.
- 13 Ağustos:** İsrail kabinesi, Güvenlik Konseyi'nin 1701 sayılı kararını 24 kabul 1 çekimser oyla kabul ettiğini açıkladı.
- 14 Ağustos:** Ateşkes yürürlüğe girdi.
- 15 Ağustos:** İsrail birlikleri Güney Lübnan'dan çekilmeye başladı.

- 20 Ağustos:** Dışışleri Bakanı Abdullah Gül'ün Filistin ve İsrail'i ziyaretleri.
- 13 Eylül:** İsrail Dışışleri Bakanı Tzipi Livni, Amerikalı meslektaşı Condoleezza Rice ile görüştü. Filistinlilerle görüşmelerde Mahmud Abbas'ın muhatap alınacağı açıklandı.
- 30 Kasım:** İsrail ve Filistinli gruplar arasında ateşkes ilan edildi.